

CBAM i praktiken: Företagens erfarenheter och behov av myndighetsstöd

*En studie genomförd av Oxford Research på uppdrag av
Naturvårdsverket*

Kunskap för ett bättre samhälle

Oxford Research tar fram kunskapsbaserade beslutsunderlag åt kunder i offentlig sektor.

Vi är specialister på samhällsvetenskapliga analyser, utvärderingar och strategier med fokus på två breda områden: regional utveckling och näringslivsutveckling samt välfärd.

Vi arbetar tvärvetenskapligt och kombinerar tre kompetenser: akademisk kunskap och metod, strategisk förståelse samt förmåga att kommunicera på ett effektivt och tydligt sätt.

Våra kunder finns framför allt inom offentlig sektor på (lokal, regional, nationell, nordisk och europeisk nivå.

Oxford Research AB

Norrlandsgatan 11
111 43 Stockholm
Sweden
office@oxfordresearch.se
www.oxfordresearch.se

Uppdragsgivare

Naturvårdsverket

Projektperiod

Februari – juni 2026

Projektteam

Anna Löfmarck

Sydney Mc Loughlin Laewen

Expertstöd: Christine Holmström Lind

Oxford Researchs venndiagram symboliserar våra tre kärnkompetenser – akademisk kunskap och metod, strategisk förståelse samt kommunikation – som vi använder när vi tar fram kunskap för ett bättre samhälle.

Förord

Naturvårdsverket har gett Oxford Research AB i uppdrag att genomföra en enkät- och intervjustudie i syfte att öka kunskapen om hur gränsjusteringsmekanismen CBAM kan komma att utvecklas, fördjupa förståelsen för hur CBAM påverkar företagen samt att identifiera behov av ytterligare vägledning och stöd från berörda myndigheter. Studien utgör ett underlag för det fortsatta arbetet med att stödja näringslivets omställning och anpassning till det nya regelverket.

Studien utfördes av Anna Löfmarck och Sydney Mc Loughlin Laewen vid Oxford Research AB med expertstöd av Christine Holmström Lind, Institutionen för företagsekonomi vid Uppsala universitet.

Arbetet har finansierats inom ramen för Tillväxtverkets uppdrag Industrins konkurrenskraft och grön omställning 2024–2026.

Sammanfattning

Denna studie är beställd av Naturvårdsverket och genomförd av Oxford Research. Den ska öka förståelsen för konsekvenser av CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) för svenska importörer, identifiera de största utmaningarna för företagen och särskilt analysera effekterna på små företag. Klimatstyrmedlet CBAM sätter ett pris på koldioxid vid import av utsläppsintensiva varor såsom stål, cement, aluminium, konstgödsel, elektricitet och vätgas.

Studiens metod är en enkät ställd till samtliga företag i CBAM-registret hos Naturvårdsverket och en intervjustudie med 21 industriföretag, varav 7 är mikro- eller småföretag med 0-49 anställda. Företagen som svarat på enkäten importerar främst järn och stål (92 %) och aluminium (40 %) och de flesta är verksamma inom tillverkning, handel och byggverksamhet.

Utmaningar för företagen. Företagen har lagt mycket tid på att tolka CBAM-reglerna, kartlägga importflöden och skapa interna rutiner. Övergångsperioden har varit en lärprocess med ändrade krav och behov av myndighetskontakt. Bland de största utmaningarna finns den administrativa bördan och att få fram tillförlitliga faktiska utsläppsdata från leverantörer utanför EU, som ofta saknar system eller incitament att lämna information. Då används standardvärden, som upplevs som höga. Osäkerhet kring framtida kostnader och regelutveckling försvårar planering och prissättning.

Affärsmässiga konsekvenser. Vanligaste negativa effekterna på företagens affärer uppges vara ökad administrativ börda (83 %), svårigheter att få tillförlitlig information från leverantörer (76 %), osäkerhet vid produktutveckling (76 %) och påverkan på prissättning av företags varor (72 %). Även ökad osäkerhet i planering och budgetering (68 %), ökade kostnader förutom själva utsläppskostnaden (64 %) och risk för felrapportering bedöms högt. Positiva effekter är ovanligare och inkluderar ökad kunskap om leverantörskedjan (25 %) och förbättrade förutsättningar för hållbarhetsarbete (27 %). CBAM kan minska prisfördelar för producenter utanför EU med höga utsläpp, ge transparens i leverantörsdialoger och försprång för tidigt anpassade företag.

Önskemål om vägledning. Företagen efterfrågar tydligare, stabilare och mer praktisk vägledning med steg-för-steg-instruktioner, konkreta exempel och förenklade mallar, stöd för kostnadsberäkning, datainsamling från leverantörer och verifieringsprocesser. Vägledningen bör anpassas till olika företagsstorlekar och verksamhetstyper.

Önskemål om regelförenkling. Företagens förslag till utveckling av CBAM-reglerna handlar om lägre administrativa krav, möjlighet att använda standardvärden, att vänta med krav på nedströms produkter, ge tidigare besked om kostnader, justering av tröskelvärden för små volymer och mindre företag, stöd i hantering av leverantörsproblematiken med faktiska data och att hänsyn tas till exportföretag. De skulle gärna se enklare formulär och bättre systemintegration. Några företag önskar fasta avgifter eller tullpåslag i stället för certifikathandel, att rapporteringsansvaret flyttas till leverantörerna och att de rapporterar i en central EU-databas. Akuta frågor att lösa är kopplade till kostnader och förutsägbarhet och många förslag handlar om förenkling av rapportering.

Syn på framtiden. Företagen ser CBAM som ett permanent regelverk som måste integreras i ordinarie verksamhet och fokus är på regelefterlevnad. Få förväntar sig omfattande regelförenklingar, men hoppas på stabila och förutsägbara regler. CBAM ses främst som en administrativ och kostnadsmissig utmaning och ibland som ett konkurrenskraftsproblem, särskilt för exportföretag. 41 % av företagen uppger att de skulle påverkas av en utvidgning av CBAM till fossila plaster. De ser utmaningar eftersom plast ingår i många sammansatta material och kan bli ännu svårare att hantera än stål och aluminium. 31 % av företagen överväger att byta leverantör på grund av CBAM. I intervjuer framkommer att företag oftast inte överväger leverantörsbyte på grund av CBAM eftersom realistiska alternativ saknas och det är dyrt att ställa om.

Särskilda utmaningar för små företag. Mikro- och småföretag (0-49 anställda) upplever att CBAM berör dem i högre utsträckning än vad större företag anger. Ansvar för CBAM hamnar hos mindre företag ofta på inköpare eller ekonomiansvariga vid sidan av ordinarie arbete. De mindre företagen har oftare tagit in extern hjälp och upplever fler metodmässiga utmaningar, som att räkna med standardvärden eller bedöma kostnader. De upplever även processen att bli godkänd CBAM-deklarant som mer krävande. Vad gäller att tolka och tillämpa CBAM ser de större utmaningar, fler negativa affärsmässiga konsekvenser och färre tydliga positiva konsekvenser. De har svårare än större företag att absorbera ökade kostnader eller investera i systemstöd. De behöver mer och anpassad vägledning och mer administrativt stöd än de större företagen.

Större företag har delvis andra utmaningar som kopplas till leverantörsdialogen och de överväger oftare ett byte av leverantör. De har bättre resurser att hantera CBAM-rapporteringen men ser större strategiska risker än de mindre företagen, betonar de negativa effekterna på den globala konkurrenskraften och komplexiteten i att hantera omfattande värdekedjor. Samtidigt är det framför allt större företag som kan se CBAM som ett verktyg för mer rättvis konkurrens om de själva har och kan visa på låga utsläpp.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning	5
1. Inledning.....	7
1.1 Vad är CBAM?.....	7
1.2 Utveckling av CBAM sker i flera steg	7
1.3 Företagens inställning till CBAM är delvis okänd	8
1.4 Studiens fokus är vägledning och utveckling	10
2. Hur studien genomfördes.....	11
2.1 Enkätstudien.....	11
2.2 Intervjustudien	11
2.3 Analys och sammanställning.....	11
3. Befintlig vägledning för företag	12
3.1 Vägledningar som ges av myndigheter	12
3.2 Råd om CBAM från andra aktörer	13
4. Konsekvenser på svenska importörer av CBAM-varor	14
4.1 Företagen och hur de berörs av CBAM.....	14
4.2 Hur hanterar företag CBAM-reglerna?	15
4.2.1 Företagen lägger mycket tid på tolkning av reglerna	15
4.2.2 Datainsamling och kostnadsberäkning är utmanande	16
4.2.3 Svårt att bedöma vad som är rätt data och kostnad	19
4.3 Vilka affärsmässiga konsekvenser av CBAM upplever företagen?	20
4.3.1 Risker och osäkerhet om kostnader och prissättning	20
4.3.2 Försprång inom leverantörssamverkan och hållbarhet.....	23
4.4 Hur har vägledningen om CBAM fungerat?	25
4.4.1 Företagen vill ha tydlig och samordnad vägledning.....	25
4.4.2 Företag önskar mer tillämpad och praktisk vägledning.....	26
4.5 Hur skulle företagen vilja utveckla CBAM-reglerna?	28
4.5.1 Förenkling, minskade krav och systemintegration önskas.....	28
4.5.2 Kostnad och verifiering är två akuta inslag att lösa.....	30

4.5.3 Intervjuade företag ger en palett av förslag inom CBAM	31
4.5.4 Utvidgning av CBAM till fossila plaster	32
4.5.5 CBAM och företagens syn på byte av leverantör	34
4.6 Påverkar företagens storlek deras inställning till CBAM?	35
5. Slutsatser om företagen och CBAM	41
5.1 Så påverkas företagen av CBAM	41
5.2 Företagens största utmaningar med CBAM	41
5.3 Särskild påverkan på de små företagen	42
Bilaga 1: Metod	43
Bilaga 2: Enkätfrågor	47
Bilaga 3: Intervjufrågor	48

1. Inledning

Naturvårdsverket har gett Oxford Research AB i uppdrag att genomföra en studie om klimatstyrmedlet CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) och hur det påverkar importerande företag. CBAM sätter ett pris på koldioxid vid import av utsläppsintensiva varor såsom stål, cement, aluminium, konstgödsel, elektricitet och vätgas. Studien ska ge bättre kunskap om hur CBAM kan utvecklas samt identifiera företagens behov av vägledning från myndigheter. I det här kapitlet beskriver vi kort vad CBAM har för syfte (1.1), hur utvecklingen av CBAM sker stegvis (1.2), bakgrunden till varför företagen tillfrågas just nu (1.3) och vilka frågeställningar studien är tänkt att besvara (1.4).

1.1 Vad är CBAM?

Regelverket CBAM syftar till likvärdiga priser på växthusgasutsläpp för varor producerade inom EU och varor importerade från länder utanför EU. Koldioxidpriset inom CBAM är kopplat till priset på EU:s utsläppsrätter. CBAM motverkar på så vis flytt av utsläppsintensiv produktion till länder med svagare klimatkrav – och säkerställer effekten av EU:s klimatpolitik.

Eftersom CBAM måste fungera väl för att den svenska industrin ska lyckas med omställningen till lägre koldioxidutsläpp samtidigt som konkurrenskraften bevaras, behövs kunskap om hur mekanismen påverkar berörda företag.

Naturvårdsverket är behörig myndighet för CBAM sedan den 1 december 2023 och är ansvarig för regelförfarandena i Sverige. Tullverket ska i sin tur bland annat underrätta importörer om rapporteringsskyldighet inom CBAM.

1.2 Utveckling av CBAM sker i flera steg

CBAM införs stegvis. Under *övergångsfasen (2023–2025)* skulle importörer kvartalsvis rapportera i det sk övergångsregistret om hur stora utsläpp som var inbäddade i de importerade varorna. Tröskelvärdet för att omfattas var 150 Euro per sändning CBAM-varor. Under övergångsfasen kostade CBAM ingenting, men sanktionsavgifter kunde förekomma (proportionerliga till utsläppet) om regelverket inte följdes.

I den *definitiva fasen (från 1 januari 2026)* måste de som importerar över 50 ton CBAM-varor till EU per kalenderår ha status som godkänd CBAM-deklarant. Förenklningarna i Omnibuspaketet som antogs i oktober 2025 satte den nya enhetliga viktgränsen på 50 ton per år och importör. Den som ansökt om att bli godkänd CBAM-deklarant innan 31 mars 2026 skulle också kunna provisoriskt importera CBAM-varor fram tills att behörig myndighet (Naturvårdsverket) tagit ett beslut i ärendet, givet att ansökan skickats in innan import av över 50 ton CBAM-varor hade skett.

Alla aktörer som importerat över 50 ton CBAM-varor per år måste rapportera importerna och köpa CBAM-certifikat för att täcka utsläppen som varorna gett upphov till (från 1 januari 2026). Tidsfristerna är dock längre för redovisning och köp av certifikat, så att hela året 2026 ska rapporteras i CBAM-registret i efterhand, senast i slutet av september 2027. Importörerna har också större möjlighet att välja mellan faktiska utsläpp och standardvärden vid beräkning av utsläpp från importerade varor än vad de hade under övergångsfasen. Certifikaten kommer bara att kunna köpas via en EU-gemensam plattform med start 1 februari 2027 och får inte handlas fritt. Detaljer kring hur köpen ska gå till håller på att utformas.

Framöver: Reglerna kring CBAM befinner sig ännu idag i viss rörelse mot förändring. Det nya förslag som kom i december 2025 har remissbehandlats och kommer att förhandlas - men detta blir färdigt först efter detta uppdrags slutförande. Förslaget innefattar bland annat en möjlig utvidgning av CBAM nedströms i värdekedjan och ändringar kopplat till att minska risken för kringgående. EU-kommissionen överväger även en utvidgning av CBAM till fler material, särskilt med fokus på plast- och kemiindustrin. CBAM kan alltså komma att utvidgas framöver, både till flera material respektive varor nedströms i värdekedjan.

1.3 Företagens inställning till CBAM är delvis okänd

Det finns flera publicerade studier om CBAM:s möjliga påverkan på konkurrenskraft, kostnader och miljö i olika sektorer, bland annat från SEI (Stockholm Environment Institute)¹ och SIEPS (Swedish Institututs for European Policy Studies)². Naturvårdsverket³, Konjunkturinstitutet⁴ och Tillväxtanalys⁵ har också publicerat rapporter med fokus på CBAM. Utan ambitionen att presentera en mer komplett litteraturstudie ser vi att några av de perspektiv som forskning och myndigheter lyfter är:

Jämnare konkurrens inom EU: CBAM skapar ett likvärdigt koldioxidpris mellan importerade och inhemska varor, vilket gynnar svenska

Några CBAM-begrepp:

Tröskelvärde: Det värde som krävs för att en importör ska omfattas av CBAM, ligger nu på 50 ton CBAM-varor per år och importör

Standardvärde: EU-kommissionen fastställer standardvärden för varje varukod och exportland som kan användas i CBAM-rapporteringen i stället för faktiska värden

Faktiskt värde: Utsläppsuppgifter för en leverantör som har verifierats av det nationella ackrediteringsorganet (vilket i Sverige är ett av Swedac ackrediterat verifieringsorgan).

¹ Swedish policy positions and perspectives on CBAM (SEI, 2022)

² CBAM: Bending the carbon curve or breaking international trade? (SIEPS, 2024)

³ Utveckling av EU:s gränsjusteringsmekanism CBAM (Naturvårdsverket, 2025)

⁴ Effekter av CBAM och implikationer av en utvidgning (Konjunkturinstitutet, 2025)

⁵ Does the risk of carbon leakage justify the CBAM (Tillväxtanalys, 2023)

producenter med lägre utsläpp genom att minska import av högutsläppsvaror inom EU. Effekten är marginell men positiv för branscher som stål och cement.

Drivkraft för grön omställning: CBAM kan stimulera investeringar i renare teknik både inom Sverige och globalt genom att skapa ett konkurrenstryck och uppmuntra andra länder att införa egna klimatpriser. Detta kan ge svenska klimatsmarta produkter ett försprång på marknaden.

Minskat koldioxidläckage och global nytta: Mekanismen kan dämpa koldioxidläckage och bidra till små globala utsläppsminskningar genom att styra import mot mindre koldioxidintensiva ursprungsländer och påskynda global klimatpolitik.

Internationell rättvisa och stabilitet: CBAM kan ses som ett steg mot harmonisering av koldioxidpriser globalt, där EU:s modell kan inspirera andra länder och minska risken för illojal konkurrens. Kreditgivning för tredjeländers klimatsatser uppmuntrar samarbete.

Skydd för svensk industri: Svenska branschorganisationer som Jernkontoret stödjer principiellt CBAM för att skydda klimatsatsande industrier från att bli utkonkurrerade av kolintensiva importörer, vilket kan stärka investeringar i koldioxidsnål produktion.

Konkurrensnackdel för export: CBAM omfattar inte export, vilket kan försämra svensk exportkonkurrenskraft när gratis utsläppsrätter fasas ut, då exportörer bär hela kostnaden utan kompensation. Detta kan leda till förlorade marknadsandelar och risk för produktion utanför EU.

Administrativ börda och kostnader: CBAM medför omfattande rapporteringskrav och kostnader, särskilt för små och medelstora företag som kan ha svårt att hantera komplexa data och regelverk, vilket kan påverka konkurrensen negativt.

Elpris och indirekta utsläpp: Svenska elintensiva företag påverkas negativt eftersom CBAM initialt inte tar med indirekta utsläpp från el, vilket ger utländska konkurrenter med fossilbaserad el en fördel. Svenska aktörer kräver antingen inkludering av dessa utsläpp eller kompensation.

Företagens egen uppfattning av hur de påverkas av CBAM är trots studierna ovan ett relativt utforskat område i Sverige och i Europa. Förordningen genomgick också relativt snabba förenklingar utan någon egentlig dialog med företagen. Det finns få vetenskapliga eller djupa studier som behandlar företagens inställning till CBAM. Kommissionens konsekvensanalys är också den otillräcklig för att svara på frågan hur företagen påverkas.

1.4 Studiens fokus är vägledning och utveckling

Studien ska öka förståelsen för konsekvenserna av CBAM för svenska importörer av CBAM-varor, identifiera de största utmaningarna som svenska importörer av CBAM-varor möter och särskilt analysera hur små företag som importerar CBAM-varor påverkas av mekanismen.

Studiens målgrupp är främst Naturvårdsverket som vill kunna arbeta bättre med vägledning och informationsdelning. I andra hand kan studien också ge svar på vad som skulle kunna utvecklas i förordningen och som Naturvårdsverket kan ge in till kommissionen. Det finns ett fönster för att göra detta nu, nästa gång blir först under 2027.

Studien tar upp erfarenheter från övergångsperioden, men lägger huvudfokus på hur företagen hanterar den nuvarande, skarpa perioden när gränsvärdet för rapportering har ändrats. Det är av vikt för Naturvårdsverket att förstå hur företag upplever och navigerar i förändringarna, hur de förbereder sig och anpassar sig till de nya kraven. Även framtida krav berörs något i studien, såsom att fler material såsom plast kan komma att omfattas och här tänker sig Naturvårdsverket att en ny inkörningsperiod för företagen behövs.

Med hjälp av en enkät till svenska importörer i det så kallade CBAM-registret och intervjuer med minst 20 industriföretag varav minst 5 ska vara mikro- eller småföretag, ska studien:

- 1) Skapa en större förståelse för konsekvenserna av CBAM för svenska importörer av CBAM-varor och betydelsen av CBAM-mekanismen för affärsmässigheten av företagets verksamhet,
- 2) Identifiera de största utmaningarna för svenska importörer av CBAM-varor,
- 3) Bidra med ökad förståelse för hur mikro-, små- och medelstora företag som importerar CBAM-varor påverkas av CBAM-mekanismen och identifiera särskilda utmaningar för denna grupp av företag.

Rapporten ska uppfylla dessa tre huvudsyften och innehålla en sammanställning av enkätsvar utifrån klassificering av företag med EU:s definition av mikro, små, medelstora och stora företag.

2. Hur studien genomfördes

För att säkerställa ett systematiskt genomförande tog Oxford Research fram en analysram som illustrerade vilka delfrågor som skulle besvaras med utgångspunkt i Naturvårdsverkets beskrivning av uppdraget, samt vilka metoder som skulle användas för att besvara dessa frågeställningar.

I det här kapitlet beskriver vi kort hur enkätstudien (2.1), intervjustudien (2.2) och analysen (2.3) genomfördes. En mer detaljerad metodbeskrivning, enkät- och intervjufrågor återfinns i bilaga 1–3.

2.1 Enkätstudien

Enkätstudien genomfördes som ett utskick från Naturvårdsverket av en länk till enkätverktyget SurveyXact, till 562 företag i CBAM-registret hos Naturvårdsverket. Enkäten besvarades av 208 respondenter och ytterligare 66 har besvarat en andel av frågorna, vilket innebär att det sammantaget finns 208-272 svar, dvs en svarsfrekvens på 37-48 %. 30 % av de företag som har besvarat enkäten är stora företag, 25 % är medelstora företag, 28 % är småföretag och 18 % finns i gruppen mikroföretag. Mikroföretagen utgör 10% i registret, så en högre andel av dessa företag har besvarat enkäten.

Frågorna i enkäten återfinns i Bilaga 2. Flera av enkätfrågorna mätte åsikter och attityder om CBAM med en femgradig Likert-skala. Inom vissa frågor fanns det följdfrågor med möjlighet till fritextsvar.

2.2 Intervjustudien

Intervjustudien genomfördes genom att Naturvårdsverket valde ut 51 företag i CBAM-registret som kontaktades av Oxford Research, vilket resulterade i 21 bokade och genomförda intervjuer. Sju av företagen var mikro- och små företag, sju var medelstora företag och sju var stora företag. Syftet med intervjuerna var att förstå mer om hur företagen upplever hinder och effekter av mekanismen och vilket behov de har av vägledning. Intervjuerna genomfördes i semistrukturerad form, vilket innebär att samma förutbestämda frågor ställdes till flera respondenter, men med utrymme för följdfrågor och för respondenterna att utveckla sina svar. På så sätt fick vi tillgång till information som både var jämförbar och nyanserad.

Intervjufrågorna återfinns i Bilaga 3.

2.3 Analys och sammanställning

För att sammanställa insamlade data och börja besvara de tre huvudsyftena med studien genomförde vi en intern workshop tillsammans med vår expert för att ta vara på kunskap och erfarenheter. Därefter bearbetade och syntetiserade konsultgruppen det insamlade materialet med vår analysram (se Tabell 1 i Bilaga 1) som utgångspunkt för att besvara uppdragets frågeställningar. Resultaten sammanställs i kapitel 4 och studiens slutsatser och rekommendationer beskrivs i kapitel 5.

3. Befintlig vägledning för företag

När det gäller vägledning kring CBAM i Sverige från myndigheter ligger ansvaret främst hos Naturvårdsverket men även Tullverket berörs (och Swedac när det gäller ackreditering av kontrollörer som får verifiera faktiska utsläppsdata). I det här kapitlet beskriver vi kort de regler och den vägledning som ges till företag kring CBAM av myndigheterna (3.1) och exempel på råd som ges till företag av andra aktörer (3.2)

3.1 Vägledningar som ges av myndigheter

Under övergångsperioden (från 1 oktober 2023 till 31 december 2025) skulle importörer kvartalsvis rapportera sin import i CBAM-övergångsregistret för sändningar över 150 euro per sändning i värde: kvantitet per varutyp, faktiska totala direkta utsläpp och totala indirekta utsläpp (från el). Under delar av övergångsperioden kunde standardvärden på dessa utsläpp användas, men när faktiska värden på utsläpp gällde skulle företaget ansvara för att leverantören beräknade utsläppen från själva produktionen och från elanvändningen i sin produktionsanläggning. Beräkningar kunde göras på några olika sätt, till exempel med olika aktivitetsdata och emissionsfaktorer eller med kontinuerliga mätningar av rökgaser. Om varorna var komplexa skulle upp till 20 % av utsläppen få baseras på uppskattade värden. I det fall faktiska värden saknades skulle företaget visa att man försökt få fram dem och på vilket sätt.

Från 2026 ska företagen vara godkända CBAM-deklaranter för att få importera över tröskelvärdet 50 ton per år. Företagen ansöker i CBAM-registret via Tullverkets e-tjänster och prövas av Naturvårdsverket. Utan denna status medges inte import av CBAM-varor (med ett tillfälligt undantag om ansökan lämnats in före 31 mars 2026). Från 2027 ska importörer köpa CBAM-certifikat som motsvarar de rapporterade utsläppen från importen.

Vägledning har funnits och finns främst i form av:

- detaljerade webbsidor hos Naturvårdsverket⁶ och hos Tullverket⁷ där man företag kan ta del av hur de omfattas, rapporterar i CBAM-registret, får tag på och beräknar faktiska utsläpp, blir godkänd CBAM-deklarant och köper certifikat.
- instruktionsfilmer (om inloggning, rapportering, utsläppsberäkning med mera) på Naturvårdsverkets hemsida
- lathundar och hänvisningar till EU-kommissionens vägledningar, detaljer om utsläppsberäkningar, beräkningsformler, köp av certifikat, annullering av oanvända certifikat
- Möjlighet att ringa och tala med Naturvårdsverket för att få svar på frågor.

⁶ [CBAM – vägledningar](#)

⁷ [CBAM-systemet - Företag - Tullverket](#)

3.2 Råd om CBAM från andra aktörer

Andra organisationer som Svenskt Näringsliv och handelskammare har tagit fram checklistor och manualer för företag under övergångsperioden och inför 2026.

Bland de råd som ges till företag som får ökade kostnader genom CBAM finns förstås att minska sina utsläppskostnader genom att flytta delar av produktionen till EU, där utsläppskostnader redan ligger på EU ETS-nivå, att byta insatsvaror till mindre utsläppsintensiva alternativ och att förbättra klimatprestandan i värdekedjan genom energieffektivisering, klimatsmarta material, gröna tekniker hos leverantörer eller elektrifiering av produktionskedjor. Insatser för att reducera utsläpp kan säkra den framtida konkurrenskraften och CBAM ska ge dessa företag en mer rättvis spelplan, något som lyfts fram av exempelvis Jernkontoret⁸.

För att hantera CBAM och undgå en överdebitering och sanktioner behövs en korrekt utsläppsrapportering. Några tips som ges av exempelvis östsvenska och västsvenska handelskamrarna är att företag bör:

- Ansöka tidigt som CBAM-deklarant för att förhindra importstopp och paniklösningar.
- Utnyttja avdrag för tredjelands koldioxidpris vilket minskar behovet av CBAM-certifikat
- Ta hjälp av experter för en säker efterlevnad och kostnadsoptimering
- Samarbeta med leverantörer för att säkerställa korrekt rapportering och undvika onödigt höga avgifter
- Etablera rutiner för insamling och rapportering av data
- Förbereda för ökade kostnader och integrera dessa i ekonomiska strategier
- Hålla utkik efter lagändringar.

Västsvenska handelskammaren⁹ råder företag som ännu inte har börjat rapportera enligt CBAM att omedelbart sätta i gång, med hjälp av Naturvårdsverkets hemsida. Det går också att ta hjälp av ett fristående tullombud. Företag som tidigt anpassar sig till reglerna kommer att stå starkare än de som inte gör det, menar handelskammaren, dessutom blir kostnaderna för importen med största sannolikhet mer förutsägbara för företag som har bra koll på läget, vilket i sin tur kan skapa konkurrensfördelar på marknaden. Genom Exportcenter Väst kan handelskammaren bistå företagen med stöd och svar på de frågor som finns. Det finns dessutom kommersiella aktörer, så som tullspecialister, som kan ge råd och stöd.

⁸ [CBAM – en nödvändighet för industrin men exportfrågan måste lösas - Jernkontoret](#)

⁹ [Hög tid att få koll på CBAM | Västsvenska Handelskammaren](#)

4. Konsekvenser på svenska importörer av CBAM-varor

I det här kapitlet beskriver vi hur företagen uppger att de berörs av CBAM (4.1), hur de hanterar CBAM-reglerna (4.2), hur de påverkas affärsmässigt (negativt respektive positivt) av CBAM-reglerna (4.3), vilken vägledning de säger att de behöver (4.4) och hur de skulle vilja utveckla CBAM-reglerna (4.5). Slutligen redogör vi för vilken roll företagens storlek ser ut att spela när det gäller inställningen till CBAM (4.6).

4.1 Företagen och hur de berörs av CBAM

I det här avsnittet beskriver vi kort de företag som ingår i enkätstudien.

30 % av de företag som har besvarat enkäten är stora företag, 26 % är medelstora företag och 44 % ligger i gruppen små- och mikroföretag. Hela 92 % av företagen importerar CBAM-varor inom järn och stål, medan 40 % av företagen importerar aluminium (många företag importerar från båda grupperna). Mycket få (5-8 respondenter) finns i vardera gruppen cement, elektricitet och gödselmedel. Inga respondenter importerar vätgas. Företagen är till stor del aktiva inom tillverkning (49 %), handel (33 %) och byggverksamhet (21 %). Övriga sektorer är små till antalet företag. 92 % av företagen mer än 10 år gamla vilket betyder att ganska få nya företag finns i studien.

79 % av företagen berörs av rapportering under båda perioderna (övergångsperioden 2023-2025 och den nuvarande perioden från 1 januari 2026), medan 14 % av företagen anger att de inte längre berörs med det nya tröskelvärdet (50 ton importerade CBAM-varor per importör och år).

63 % av företagen anger att de berörs i hög eller mycket hög utsträckning av CBAM i den nya perioden (54 % under övergångsperioden).

44 % av företagen uppger att de har anlitat ett direkt eller indirekt tullombud i arbetet med CBAM. De vanligaste skälen till att man anlitar ett direkt tullombud är resurs- och tidsbrist att hantera tulladministrationen internt, att det förenklar arbetet, att man saknar specialistkompetensen och att man har behov av hjälp med import- och tulldeklarationer mot Tullverket. Användning av indirekt tullombud är också ofta resursbrist och liten organisation utan resurser att införtulla själv, att det finns en fraktpartner eller hamnpartner som sköter tullen, att logistikpartner används eftersom de ändå hanterar tullflödet, att det finns administrativa skäl och koncernupplägg för rapportering i ett bolag i koncernen eller att man valt att ha ett indirekt ombud som en inköpt service.

98 % har ansökt om att bli godkänd CBAM-deklarant, vilket är ett ganska självklart svar eftersom registret innehåller företag som ansökt eller tänkt ansöka om det.

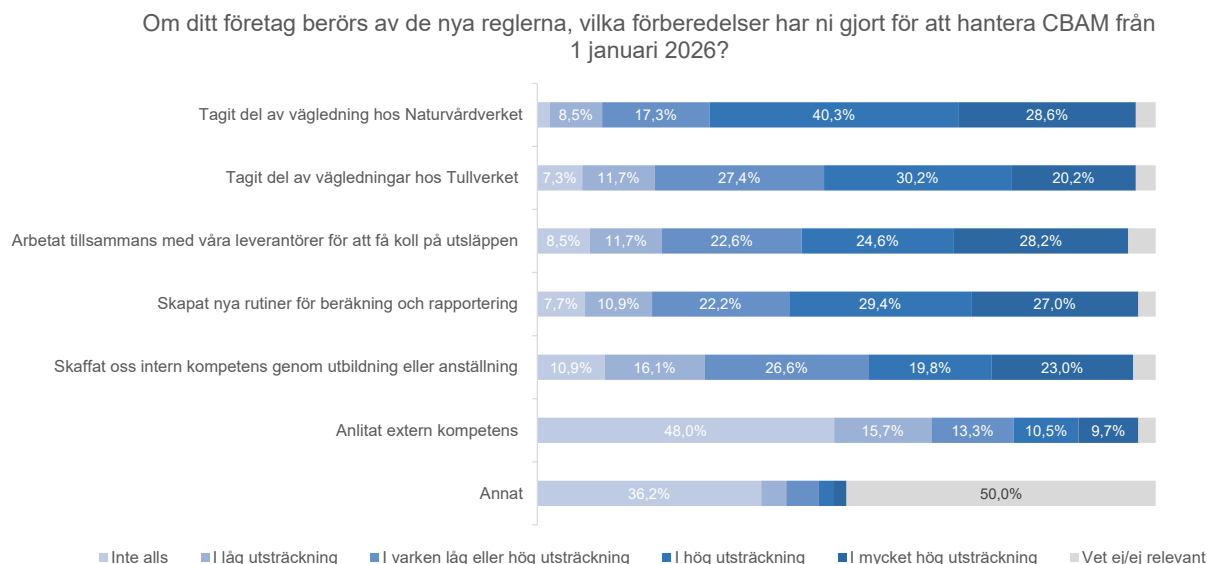
4.2 Hur hanterar företag CBAM-reglerna?

I det här avsnittet beskriver vi hur företagen har gjort och gör för att tolka CBAM-reglerna, särskilt de nya från 1 januari 2026 (4.2.1). Vi beskriver de mest framträdande utmaningarna i företagets arbete med CBAM (4.2.2) och vilka delar av regelverket som är särskilt svåra att tolka och använda. (4.2.3)

4.2.1 Företagen lägger mycket tid på tolkning av reglerna

Företagen har i enkät och intervjuer belyst hur de hanterat övergången till de nya reglerna.

Enkätsvaren i Figur 1 nedan demonstrerar hur företagen har förberett sig för att hantera övergången till de nya reglerna (andelar under 5 % skrivs inte ut i staplarna).

Figur 1. Förberedelser för att hantera CBAM från 1 januari 2026.

Den största andelen företag uppger att de i hög eller mycket hög utsträckning har tagit del av vägledning, främst från Naturvårdsverket (ca 69 %) men även från Tullverket (50 %). 56 % har arbetat med att utveckla nya rutiner för beräkning och rapportering. 53 % anger att de i hög eller mycket hög utsträckning har använt sig av samarbete med leverantörer för att få bättre kontroll över utsläppsdata. 43 % har använt sig av utbildning eller nyanställning men endast 20 % har anlitat extern kompetens.

Under Annat har företagen exemplifierat med att de har sökt information i olika forum, tagit hjälp av sitt moderbolag som spridit arbetssättet till respektive land, skapat internt material (informationsvideos, hemsidor, FAQ, presentationer), satt ihop en intern tvärfunktionell styrgrupp som ska uppskatta kostnaderna för CBAM-certifikat, tagit fram ett CBAM kostnadsberäkningsverktyg, gjort riskanalys och genomfört webinarier med leverantörer.

Intervjusvaren visar att företagens förberedelser inför CBAM har handlat om att etablera grundläggande regelefterlevnad och praktisk rapporteringsförmåga.

Företagen har lagt mycket tid på att försöka tolka CBAM och den egna situationen. Att kartlägga sina importflöden har ofta krävt ett tvärfunktionellt arbete mellan inköp, logistik/tull och ekonomi. De som har upptäckt sent att de berörs har behövt agera snabbt. Vissa företag är fortfarande osäkra på om och hur de omfattas, särskilt de som importerar färdiga eller halvfärdiga produkter och komplexa komponenter (till exempel maskindelar, möbelkomponenter och ytbehandlade produkter). Många upplever att CBAM är utformat för enkla basmaterial, men att deras varor är vidareförädlade, sammansatta av flera material och producerade i flera led och länder.

”Vi har komplexa produkter och arbetar redan” med frågan om utvidgning nedströms. Men vi har inte lätt att få fram våra leverantörers utsläpp såsom det varit om vi importerat råmaterial. Det kan handla om 3-4 leverantörer som behöver ange sina utsläpp till varandra för att få fram en bra rapport. ”
(Stort företag som importerar sammansatta material och produkter)

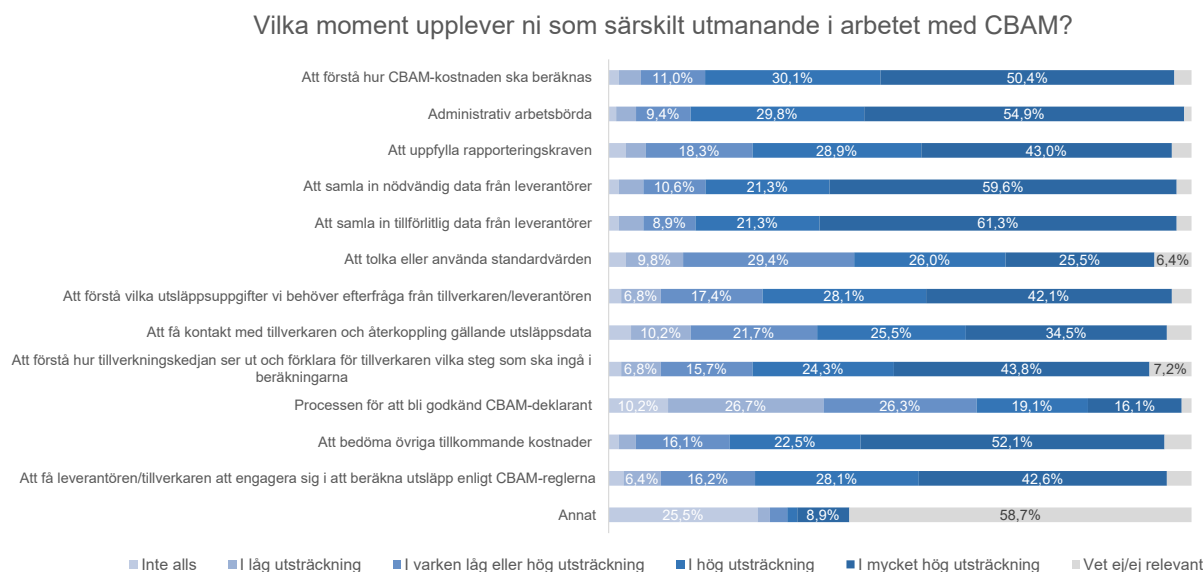
Nästan alla företag har utsett en CBAM-ansvarig och skapat rutiner som återkommer kvartalsvis. Små företag saknar dock dedikerad kompetens för regelefterlevnad och tullfrågor och har haft svårt att hinna sätta sig in i lagtext och rapportering. Ansvaret hamnar ofta på inköpare eller ekonomiansvarig vid sidan av ordinarie arbete. Även stora företag beskriver systemet som krångligt, men har åtminstone resurser att hantera det.

Övergångsperiodens rapportering beskrivs som en läroprocess där företag successivt har lärt sig systemen, identifierat brister i data och utvecklat arbetssätt för insamling och dokumentation. Företag beskriver att de ”lärd sig ett system som sedan ändrades” med nya datakrav (som anläggnings-ID och koordinater), ändrade rapporteringskrav samt senarelagda eller omtolkade regler. Många företag har varit beroende av telefonkontakt med Naturvårdsverket. Flera efterfrågar tydligare vägledning, konkreta exempel och fler instruktionsfilmer.

4.2.2 Datainsamling och kostnadsberäkning är utmanande

Företagen har svarat på vilka delar av CBAM-arbetet de upplever som mest utmanande.

Enkätsvaren i Figur 2 visar att företagen upplever flera moment som särskilt utmanande i arbetet med CBAM, framför allt sett till arbete som är beroende av extern information och tolkning av regelverket. Mest utmanande är frågor kopplade till den administrativa arbetsbördan, där 85 % av de svarande upplever det som utmanande i hög eller mycket hög utsträckning. Näst mest utmanande är att samla in tillförlitliga data från leverantörer (82 %) följt av att samla in nödvändiga data från leverantörer (81 %) och förståelsen för hur CBAM-kostnader ska beräknas (80 %). Samtidigt finns moment som i lägre utsträckning upplevs som utmanande. Processen för att bli godkänd CBAM-deklarant upplever endast 35 % som utmanande i hög eller mycket hög utsträckning.

Figur 2. Särskilt utmanande moment i arbetet med CBAM

De företag som har svarat Annat under utmaningar i enkäten har lyft detaljer som ofta hör ihop med de vanligaste utmaningarna. Några exempel nedan:

- *Kostnad för CBAM-certifikat och hur många som behöver köpas*
- *Hur motivera och föra över CBAM-kostnader till EU-kunder som ofta vägrar betala*
- *Att fördela CBAM-kostnader i ERP-system när samma artikel köps från flera leverantörer*
- *Osäkert om verifiering av leverantörers utsläpp och om de får användas för 2026*
- *Otydlig koppling mellan CBAM, miljödeklarationer (EPD) och kundkrav*
- *Förstå hur man ska styrka EU-ursprung för ingående material i importerade CBAM-varor*
- *Komplext att sammanställa rapportering från flera tillverkningsanläggningar*
- *Osäkerhet kring framtida utökat scope som påverkar strategi men saknar tydlig tidplan*
- *Rapporteringsportalens användarvänlighet, få fram program som underlättar CBAM-beräkningar*
- *Redan rapporterade data (tull, Intrastat) borde kunna återanvändas för CBAM*
- *Koppla ihop importer från tullsystem med leverantörsdata så att allt stämmer.*
- *Utbildningar upplevs inte kunna besvara centrala frågor (såsom faktisk kostnad för CBAM-certifikat) på grund av bristande underlag från EU-kommissionen.*

Intervjuerna visar att företagen ofta stödjer syftet med CBAM, men att genomförandet upplevs som administrativt tungt, komplext och i delar svårpassat till företagens faktiska värdekedjor. Utmaningarna är i stort sett gemensamma oavsett företagsstorlek, även om konsekvenserna slår särskilt hårt mot små och medelstora företag.

Den mest återkommande utmaningen är svårigheten att få fram faktiska utsläppsdata från leverantörer utanför EU. Många leverantörer saknar system, kunskap eller incitament att leverera informationen, eller hänvisar till affärshemligheter. Det är särskilt svårt när leverantören i sin tur köper insatsmaterial från andra led. Importörer hamnar i rollen att ”jaga data” de inte själva råder över. Företagen behöver då ofta använda standardvärden, som upplevs leda till ökade kostnader och försämrade konkurrenskraft.

”Hade det inte varit vårt dotterbolag så hade jag kanske fått vända i dörren, det är tur att där bestämmer jag vad som ska göras. När vi kommer till underleverantörer av en ytbehandling eller liknande så har vi väldigt stora problem med att få relevant information för att kunna göra de här bedömningarna.”
(Mikroföretag inom metallindustrin med tillverkande dotterbolag utanför EU)

CBAM-rapporteringen beskrivs som tidskrävande och resursintensiv, särskilt för mindre företag där ansvaret ofta hamnar på personer utan tidigare erfarenhet av avancerad myndighetsrapportering. Många upplever att regelverket i praktiken är utformat för större industrieföretag med egna specialistfunktioner.

Företagen pekar också på otydlig och föränderlig vägledning. Regelverket och rapporteringskraven har upplevts som svåra att tolka, särskilt under övergångsperioden. Tekniska problem i rapporteringssystemen, oklara felmeddelanden och behov av omfattande kontakt med myndigheter förstärker denna bild. Många företag är osäkra inför hur CBAM ska komma att utvecklas, vilket försvårar långsiktig planering och påverkar investerings- och affärsbeslut.

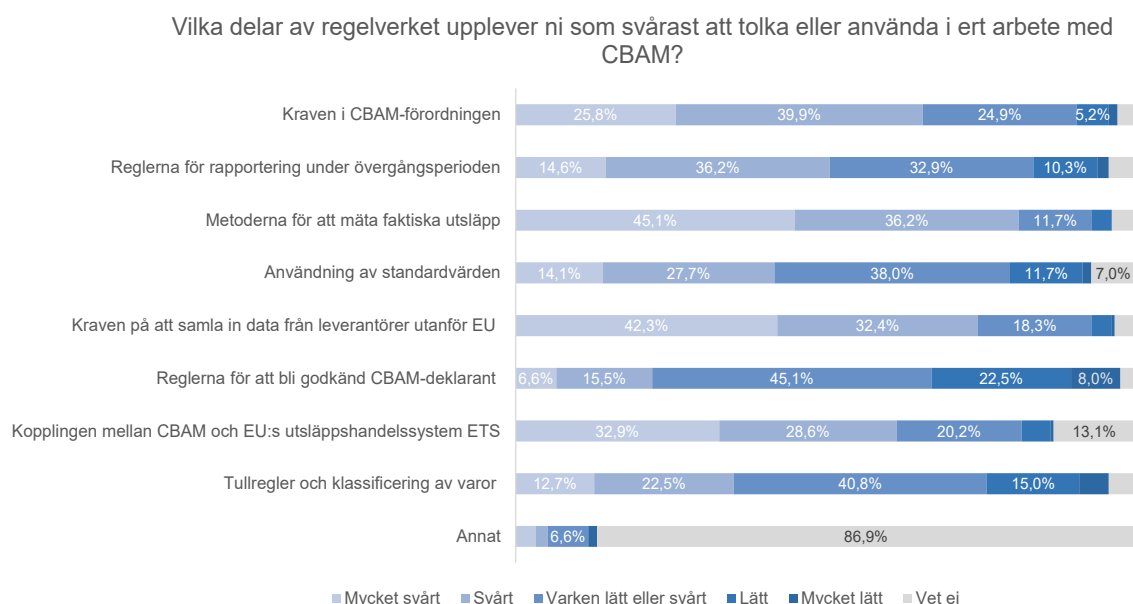
”---det känns väldigt påskyndat i och med att priset på ETS är osäkert och det är osäkert vilka som kan ackreditera värdena, det är stora komponenter som ger väldigt stor risk. Likt moms vill vi försöka specifikt redovisa det på alla fakturor till våra kunder. Det gör ju att vi är tvungna att estimerar väldigt mycket där det till slut kan vara att vi sitter med svartepetter --- man hade från EU kunnat vara lite tydligare med att alla komponenter i alla fall satt innan man börjar ta betalt för det och inte att de kommer i efterhand”
(Småföretag inom ståltillverkning)

Osäkerhet kring kostnader – svårt att prissätta. Nästan alla lyfter att de inte vet vad CBAM kommer att kosta. Att ETS-priset är rörligt skapar stor osäkerhet. Detta gör det svårt att ta höjd i kalkyler, sätta priser mot kund och besluta om inköp och leverantörsväl. Många uttrycker oro för att behöva betala stora engångsbelopp 2027 för inköp gjorda 2026. De hanterar osäkerheten genom myndighetsvägledning, utbildningar och vid behov konsulter och har börjat anpassa interna system för att lagra underlag och dokumentera antaganden. Flera efterfrågar dock förenklade lösningar även långsiktigt, särskilt för små aktörer.

4.2.3 Svårt att bedöma vad som är rätt data och kostnad

Företagen har i enkäten fått frågan om vilka delar av regelverket som är svårast att använda och tolka. Figur 3 nedan illustrerar att vissa delar är mer svårtolkade än andra.

Enkätsvaren i Figur 3 visar att de delar av CBAM-regelverket som flest företag upplever som svårast att tolka och tillämpa är kopplade till metoderna för att beräkna faktiska utsläpp samt kraven på att samla in data från leverantörer, då 81 % respektive 74 % av de svarande upplever att det som svårt eller mycket svårt att tolka och använda dessa. Reglerna för godkänd CBAM-deklarant samt tillämpningen av tullregler och klassificering av varor upplevs i lägre utsträckning som svåra, då en majoritet av de svarande företagen anser att dessa moment är lätta eller varken lätta eller svåra.

Figur 3. De svåraste delarna av CBAM-regelverket att tolka och använda

De som svarat Annat har bland annat hänvisat till problem med att ta ut icke fastställda kostnader på slutkund vilket påverkar lönsamhet och framtida affärer, att det är många förändringar och komplexitet, att det inte är klart vilka emissioner som ska inkluderas i beräkningar av komplexa gods, att systemgränserna inte är detsamma inom CBAM och ETS, att det är svårt att tolka hur man ska verifiera faktiska siffror och styrka EU-ursprung för ingående material i importerade CBAM-varor och vad som gäller för export och återimport till och från Norge.

Intervjuerna visar att företagen i grunden har förståelse för och acceptans för CBAM:s syfte, men att regelverket i sin nuvarande utformning upplevs som svårt att tolka och tillämpa i praktiken. De största utmaningarna rör den administrativa och metodmässiga komplexiteten i genomförandet.

Företagen känner osäkerhet kring om deras rapportering är "rätt nog" och om den i framtiden kan underkännas. De frågar sig när standardvärden får användas och när faktiska värden måste användas,

samt vad som räknas som ”tillräckliga ansträngningar” för att få fram data. De har svårt att bedöma kvaliteten i leverantörernas beräkningar av faktiska värden. Leverantörer i tredjeland saknar ofta kunskap om CBAM, system för utsläppsberäkningar eller är ovilliga att dela känslig affärsinformation. Det finns betydande tolkningssvårigheter kring vilka produkter som omfattas av regelverket, särskilt för sammansatta och nedströmsprodukter som inte är traditionella råvaror.

Företagen upplever att de får ansvar utan faktisk kontroll. Det är oklart vem som är ansvarig när data passerar flera företag och produkten tillverkats i flera steg och utsläpp ska fördelas mellan aktörer. Detta är särskilt svårt för företag i mitten av värdekedjor och företag utan egen tillverkning. Företagen upplever att de har fått ansvaret för korrekta utsläppsdata trots att de har begränsad faktisk kontroll över underlagen.

Övergången från standardvärden till faktiska värden beskrivs som särskilt problematisk. Standardvärden upplevs som mer förutsägbara, medan kraven på faktiska värden skapar osäkerhet, högre administrationskostnader och risk för ökade CBAM-kostnader. Samtidigt tror flera företag i olika storlekar att standardvärdena ger dyrare importen när de inte klarar att få fram faktiska värden. Leverantörer utanför EU saknar ofta kunskap om EU-regelverket och små leverantörer (även i EU) har mycket svårt att beräkna utsläpp per produkt och att separera energi, insatsvaror och processutsläpp.

”Vi har svårt att förstå hur vi ska förklara beräkningssättet för leverantörerna, för att kunna ta in faktiska data och inte vara indirekt tvungna att använda default (standardvärden)? Vi ser stora fördelar, men det har varit jobbigt för våra leverantörer i från tredje land att ens ta sig in i CBAM-registret och de frågar oss väldigt mycket och vi kan inte ens se den vyn. Och det betyder ju att alla chanser att ta in aktuella data som egentligen är viktigt för EU kommissionen blir väldigt, väldigt svårt.”

(Stort tillverkande företag)

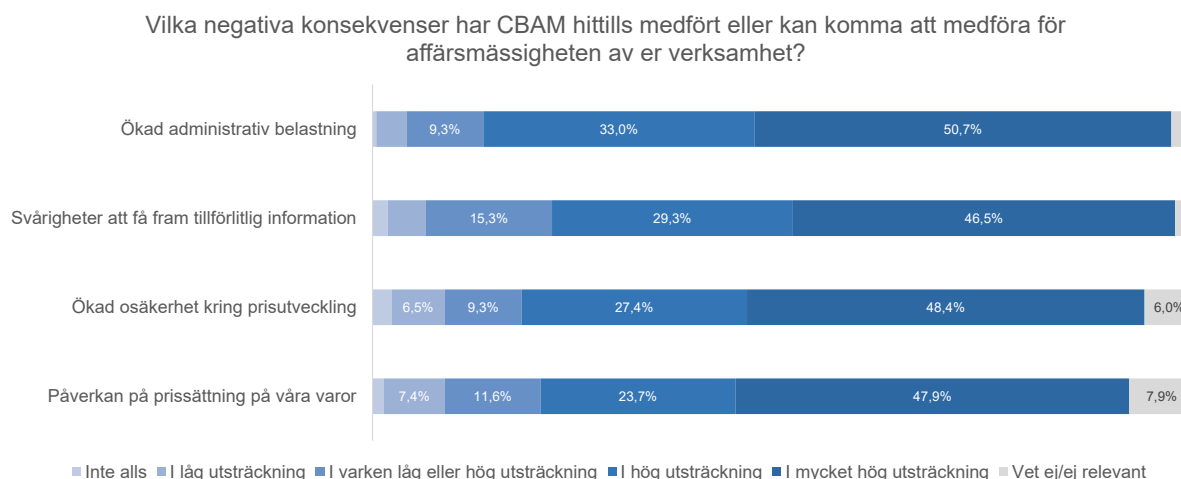
4.3 Vilka affärsmässiga konsekvenser av CBAM upplever företagen?

I det här avsnittet beskriver vi vilka negativa (4.3.1) och positiva (4.3.2) konsekvenser på företagens affärsmässighet som har framkommit i studien.

4.3.1 Risker och osäkerhet om kostnader och prissättning

Figur 4 visar att de negativa konsekvenser av CBAM som flest företag upplever i hög eller mycket hög utsträckning rör ökad administrativ belastning (83 %), att få fram tillförlitlig information (76 %), osäkerhet kring prisutveckling (76 %) samt påverkan på prissättningen av företagets varor (72 %). Samtidigt finns flera konsekvenser som i något lägre utsträckning upplevs som negativa, såsom ökad

osäkerhet i planering och budgetering (68 %), ökade kostnader förutom själva utsläppskostnaden (64 %) och risk för felrapportering (64 %). Konsekvenser som byte av leverantörer och förändrade leverantörskedjor har liten eller ingen påverkan, eller upplevs som varken negativa eller positiva.

Figur 4. De vanligaste negativa affärskonsekvenserna av CBAM

Under svarsalternativet Annat har företagen hänvisat till konsekvenser som: Risken att CBAM driver upp priser på stål och andra insatsvaror (även via lokala leverantörer som importerar material utanför EU). Svårigheten att sätta rätt pris mot kund eftersom kostnaderna är osäkra och kan komma långt efter att varor sålts. Om EU-kunder vägrar bära CBAM-kostnaden försvåras försäljning och förhandling och kundrelationer kan påverkas negativt, producenter kan avstå från leveranser till EU vilket kan minska affärsvolymen. Brist på verifierare riskerar att leda till användning av standardvärden som är betydligt högre än vad som tidigare kommunicerats.

Intervjuerna visar att företagen beskriver CBAM mindre som en klimatfråga i praktiken och mer som ett affärsproblem.

Den mest återkommande negativa konsekvensen är ökade och svårförutsägbara kostnader. Dels väntas CBAM-certifikat bli en ny kostnadspost, dels ger bruket av standardvärden (när faktiska utsläppsdata saknas) en risk för högre påslag än vad företagen anser speglar verkliga utsläpp.

”Jag var med på ett webinarium och då hade de ett räkneexempel där, men jag har inte riktigt fått grepp om hur vi får fram det här, med vårt tonnage är det ganska stora vikter och det blir ganska mycket CO2 - -- så vi känner att vi vill ju inte vänta med att rapportera. Vi måste ju få reda på vad det kommer att kosta? Ja, är det hundratusen eller tvåhundra tusen eller femtiotusen? Ja, det vet vi inte, för det är klart att vi vill få ut det på kund. Det kan ju drabba ganska hårt i våra affärer”
 (Mikroföretag inom ståttillverkning)

Stor affärsmässig osäkerhet – särskilt för exportintensiva företag. Företag behöver kopplingen mellan CBAM och ETS-priset för att budgetera 2026, prissätta mot kund och hantera stora engångskostnader vid certifikatinköp. Flera företag uttrycker att de måste fatta affärsbeslut utan att veta kostnaden. CBAM-kostnaden kanske inte kommer att kunna föras vidare till kund och i så fall slå direkt mot marginalerna.

”Vissa kanske kommer undan för att de köper lokalt, men ursprunget på stålet kan ju själva verket vara någon helt annanstans, så man får vara försiktig med att sätta likhetstecken mellan hållbarhet och leveranskedjorna för det beror mer på vem man väljer att köpa från. Och den här lagstiftningen som nu är föreslagen med massa nedströms produkter där man går längre ner i värdekedjan. Då skulle kanske den här värdekedjan som ligger under 50 ton nu plötsligt ligga över. Är det en pågående verksamhet (och inte till exempel ett byggskede) så skulle det påverka djupt.”

(Stort tillverkande företag)

En särskild affärsrisk i redan ingångna affärer och långsiktiga projekt. CBAM introduceras i efterhand i kalkyler där priset satts långt innan kostnaden kan uppskattas, vilket ökar finansiell osäkerhet och gör prissättning mer riskfylld. Flera företag lyfter också försämrad konkurrenskraft gentemot producenter utanför EU, eftersom EU-baserade aktörer får högre insatskostnader utan att motsvarande kostnadsbörda finns på världsmarknaden. Det riskerar att slå både mot exportaffärer och mot EU-företags möjligheter att behålla marknadsandelar i global konkurrens.

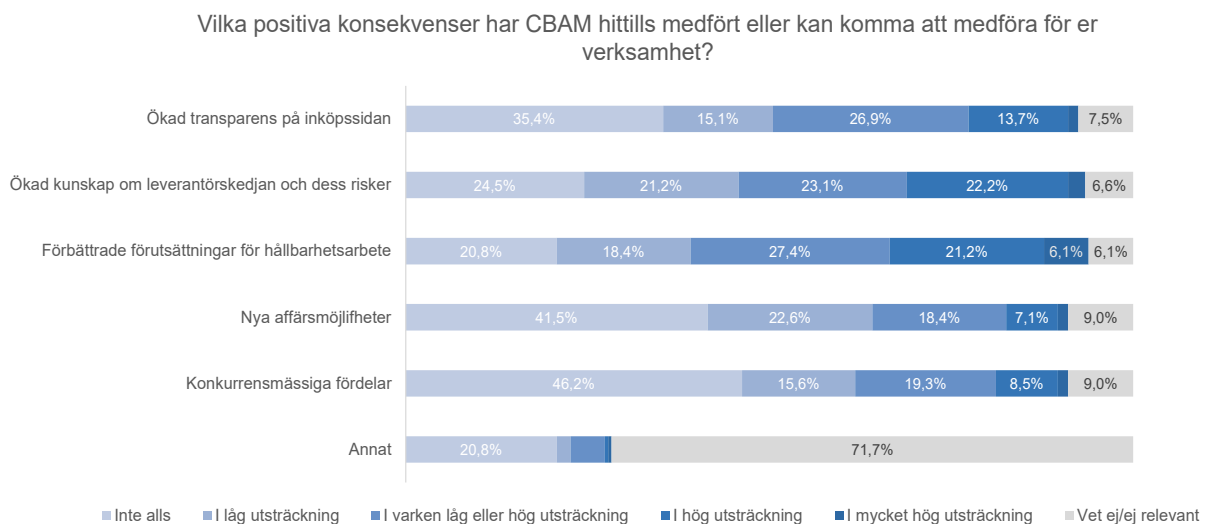
Realistiska möjligheter till leverantörsbyten saknas ofta. Det saknas ofta realistiska EU-alternativ (tillräcklig volym, kvalitet, specialisering) och befintliga samarbeten är integrerade, vilket gör omställning kostsam. Effekter som nämns är att företag kan välja att avstå affärer utanför EU, byta leverantörer eller fasa ut leverantörer som inte klarar datakrav. För exempelvis tillverkare av grönt stål är CBAM positivt och i linje med affärsmodellen, men även de vill minska administration.

”Vi kan köpa det här inom EU, men det är dyrare och sämre för oss helt enkelt. Plus att vi har ju byggt upp det här i många, många år och vi vill fortsätta med de samma. Men om det här nu ger ett prispåslag, låt oss säga på 10 % som vi måste ta ut mer av våra kunder - vi lever i en lågprismarknad, vi kan inte lägga på 10 % och tro att vi fortsätter ska fortsätta göra lika mycket affärer.”

(Mikroföretag som riktar sig till bygghandeln)

4.3.2 Försprång inom leverantörssamverkan och hållbarhet

Figur 5 visar i vilken utsträckning de svarande företagen upplever positiva affärsmässiga konsekvenser av CBAM.

Figur 5. Positiva konsekvenser på företagen av CBAM

När det kommer till positiva konsekvenser, finns det en variation av vad de svarande företagen har angivit men det som framträder är att positiva konsekvenser sällan upplevs i mycket hög utsträckning. Däremot visar figuren att företagen i viss utsträckning ser positiva konsekvenser av CBAM för den egna verksamheten. De områden som fått flest andelar där företag upplever positiva konsekvenser med hög, eller mycket hög utsträckning är ökad kunskap om leverantörskedjan och dess risker (ca 25 %), samt förbättrade förutsättningar för hållbarhetsarbete (ca 27 %). Samtidigt uppger en betydande andel att de positiva konsekvenserna hittills har varit begränsade, vilket tyder på att nyttorna av CBAM enligt enkätsvaren inte är helt tydliga ännu. Ett företag har i fritextsvar, med vad som får ses som ironi, skrivit att en positiv konsekvens kan vara en ”ökad konkurrenskraft för stora bolag som kan höja priserna och slå ut de som ser till att priserna hålls nere på marknaden”.

Intervjuerna visar att några av företagen ser tydliga, långsiktigt positiva affärseffekter, trots att CBAM inledningsvis upplevs som administrativt krävande och präglad av osäkerhet.

Framför allt lyfts CBAM som ett verktyg för att skapa mer rättvis konkurrens genom att minska prisfördelar för producenter utanför EU med högre utsläpp. Flera aktörer bedömer också att mekanismen bidrar till att göra klimatprestanda mer affärskritisk i kundled som ett försäljningsargument. CBAM driver utveckling i leverantörsledet: eftersom kraven på utsläppsdata och spårbarhet tvingar fram nya dialoger med leverantörer och förbättrar transparensen. På sikt kan

detta leda till mer strategiska leverantörsrelationer och att leverantörer som inte kan leverera relevant data väljs bort.

”Jag vill ju skapa mervärde för oss, det här ska ännu mer bli ett försäljningsargument även för vår säljorganisation. För om det står en kund och ska välja mellan två leverantörer. En leverantör kan förse kunden med den dokumentation de behöver till sitt kvalitetsarbete och så har du en leverantör som inte kan förse dem med annat än en liten del. Då hoppas ju jag att vi ska bli det attraktivare valet för våra kunder.”

(Småföretag inom metallindustri)

Flera företag lyfter även interna effektiviseringsvinster, såsom bättre kontroll över importvolym, materialets innehåll och varuflöden – information som dessutom kan återanvändas i andra regelverk och kundkrav, exempelvis inom hållbarhetsrapportering.

”Vi har också precis lämnat in våra mål enligt science based targets så där finns det ju mycket kvar att göra för våra leverantörer att ta fram produktspecifika värden. Det är ju inte många leverantörer som gör det, utan man får jobba med modeller hela tiden och vi sitter ju i mitten. Vi får ju många krav från våra kunder att visa hur beräkna CO2 och massa sådana saker. Många av leverantörerna har inte börjat än och då känns det lite krångligt att det ska börja i mitten av kedjan. De vore väl lämpligt att man börjar i början med de som tillverkar grejerna.”

(Medelstort handelsföretag)

Slutligen framhålls att företag som varit tidigt ute med anpassning får ett organisatoriskt försprång genom upparbetade rutiner och kompetens, och att CBAM kan fungera som ett policystöd som stärker investeringslogiken i grön omställning genom mer stabila och förutsägbara spelregler.

”Vi investerar i linje med Fit For 55. Ihop med utfasningen av ETS är detta en central del. Men det står inte i motsats till att man gör förbättringar och minskar administration och allting som man kan göra, för att systemet ska funka så bra som möjligt”.

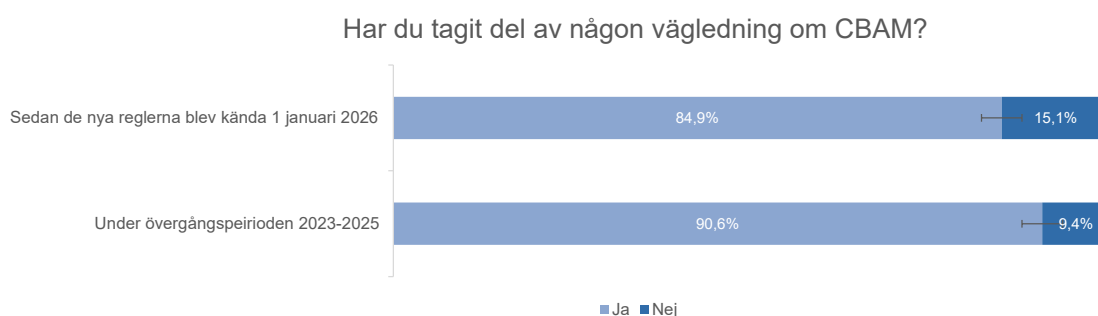
(Stort tillverkande företag)

4.4 Hur har vägledningen om CBAM fungerat?

I det här avsnittet beskriver vi hur företagen upplever att vägledningen kring CBAM-reglerna har fungerat och var den inte har varit tillräcklig (4.4.1) och vilken eller vilka typer av vägledning, stöd och information som det finns behov av framåt (4.4.2).

4.4.1 Företagen vill ha tydlig och samordnad vägledning

Respondenterna har fått frågan om deras företag har tagit del av någon vägledning inom CBAM och om den i så fall har varit tillräcklig.

Figur 6. Andel av företagen som tagit del av vägledning om CBAM

Figur 6 ovan visar på att en majoritet av de svarande företagen har tagit del av vägledning om CBAM. Antingen under övergången 2023–2025, då ca 91 % har angett att de har tagit vägledning, eller sedan de nya reglerna blev kända, där ca 85 % av de svarande har angett att de har tagit vägledning. Vägledning från Naturvårdsverkets hemsida har i högst grad varit tillräcklig, då 51 % anger att den varit tillfredsställande i hög eller mycket hög grad.

De respondenter som svarat att vägledningen inte räcker har svarat så här på hur vägledningen skulle behöva utvecklas:

Skapa tydligare och stabilare regelverk: Regler, definitioner och vägledning måste vara fastställda, entydiga och stabila innan införandet, annars tvingas företag tolka och gissa – med hög risk och kostnad som följd.

Gå från övergripande information till konkret vägledning: Företagen efterfrågar praktiska instruktioner: checklistor, steg-för-steg-manualer, ifyllda exempel och räkneexempel. Vägledningen behöver svara på vad exakt som ska göras i praktiken, inte bara vad regelverket säger i teorin.

Tydliggör beräkningar och kostnader: Den största osäkerheten gäller hur utsläpp ska beräknas och vad CBAM kommer att kosta. Det krävs transparent metodik, tydliga exempel och tidig information om certifikatpriser och budgeteffekter – annars uppstår ekonomiska risker i företagen.

Förenkla datainsamling och krav på leverantörer: Kravet på detaljerade utsläppsdata från leverantörer, särskilt vid små volymer, är i praktiken svårt att uppfylla. Standardiserade mallar, förenklade alternativ och tydlig vägledning för leverantörer är avgörande för att systemet ska fungera.

Gör systemen användarvänliga och robusta: Rapporteringssystemen upplevs som tekniskt bristfälliga och svåränvända. Stabil funktionalitet, tydliga felmeddelanden, bättre navigering och möjlighet att återanvända tidigare rapportering kan minska onödig administration.

Anpassa kommunikation, språk och stöd till målgruppen: Informationen är ofta för byråkratisk och svår att ta till sig. Det behövs klarspråk, målgruppsanpassning, bättre struktur och tillräcklig kompetens hos myndigheter, kompletterat med kortare, mer fokuserade utbildningar och möjlighet till dialog.

På frågan om företaget har noterat skillnader i vägledning mellan Naturvårdsverket och Tullverket svarar 80 % av de som svarat nej. De som svarat ja har gett några exempel på skillnader:

Otydlig ansvarsfördelning och hänvisningar mellan myndigheter: Företag upplever att de bollas mellan Naturvårdsverket och Tullverket utan att få ett tydligt svar på vem som äger frågan.

Motstridiga besked och olika tolkningar: Vissa företag upplever att det ges olika svar beroende på myndighet (och ibland beroende på kontaktperson), vilket skapar osäkerhet kring vad som faktiskt gäller.

Olika eller oklara instruktioner för beräkningar och avgränsningar: Olika sätt att göra beräkningar visas och det finns en otydlighet kring produktomfattning (till exempel koppling mellan KN-nummer och vad som motsvarar EU ETS-verksamheter).

Informationsglapp, särskilt i början: Flera anger att Tullverket initialt hänvisade till Naturvårdsverket innan tillräcklig information fanns framtagen, och att informationen över lag varit begränsad eller sen.

Olika grad av proaktivt stöd: Naturvårdsverket beskrivs av vissa som mer proaktivt i form av utskick om deadlines, webinarier och möjlighet till direkt kontakt, medan Tullverket upplevs mindre tydligt i vissa delar (till exempel att ISO- och verifieringskrav inte kommunicerats).

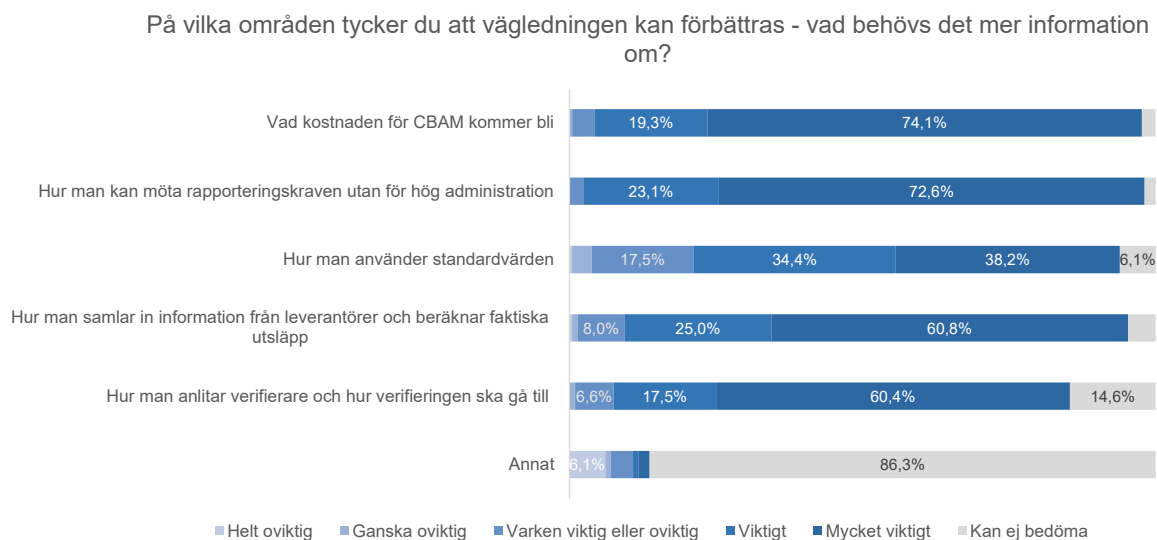
Praktiska konsekvenser för företagen: Skillnaderna leder till lägre effektivitet i arbetet och ökat behov för företagen att själva tolka och fatta beslut, trots ambitionen att göra rätt.

4.4.2 Företag önskar mer tillämpad och praktisk vägledning

Respondenterna har svarat på inom vilka områden de anser att vägledningen kan förbättras eller vad det behövs mer information om.

Figur 7 illustrerar på vilka områden företagen anser att vägledningen kring CBAM behöver förbättras och vilka av dessa som anses viktigast. Tydligast framträder behovet av förbättrat stöd kring att möta

rapporteringskraven, då 96 % av de svarande anser att det är viktigt eller mycket viktigt. Även stöd kring kostnader kopplade till CBAM, här anser 93 % av företagen att det är viktigt eller mycket viktigt. Även frågor om att samla in information från leverantörer och hur verifiering fungerar och hur standardvärden ska användas, uppges vara viktiga utvecklingsområden. Sammantaget visar resultaten att företagen efterfrågar mer praktisk och konkret vägledning inom samtliga områden ovan.

Figur 7. Företagens viktigaste förbättringsområden för vägledning

De som svarat Annat har bland annat nämnt att de vill ha klarhet i vilka ackrediterade företag som kan anlitas för verifiering av fabriker, önskemål om snabbare uppdateringar på Naturvårdsverkets hemsida, önskemål om instruktionsfilm när någon tar fram data och fyller i rapporten samt fler utbildningar.

Intervjuer visar att CBAM i grunden accepteras som ett legitimt klimatpolitiskt styrmedel, men att den nuvarande vägledningen i flera avseenden inte är tillräckligt praktiskt användbar. De beskriver följande önskemål:

Skapa ett mer tillämpningsnära stöd. Regelverket ska vara genomförbart, rättssäkert och proportionerligt även för dem som saknar omfattande juridisk eller tullspecialistkompetens.

”Att göra det enklare --- kanske de skulle kunna visa tydligare hur man rapporterar. Till exempel att totalen utav varje statistiskt nummer ska man lägga in först. Sen ska man fördela ut den här totalen på varje statistiskt nummer per leverantör och land, och sedan i slutänden ska man ju få ihop den här summan som man har satt in först. Det hade varit bra att veta att det hänger ihop på det sättet.”

(Medelstort tillverkande företag)

Vägledningen bör då utgå från företagens faktiska arbetsmoment, med tydliga steg-för-steg-instruktioner och fullständiga exempel som speglar vanliga importflöden. Särskilt viktiga är exempel för olika företagstyper, inklusive handelsföretag med begränsad insyn i produktion,

importörer av sammansatta och nedströms-produkter och företag med egen produktion i tredjeland. Beroendet av hänvisningar till EU-förordningstext bör minska.

Klargöranden kring standardvärden och faktiska utsläppsvärden. Klarhet när standardvärden kan accepteras, vilket ansvar importören har för att bedöma och validera leverantörsuppgifter om faktiska utsläpp och hur man rapporterar när leverantörer inte kan eller vill lämna nödvändiga data.

Ta fram särskilda vägledningar eller avsnitt riktade till små och medelstora företag. Tydliggör vilka moment som är mest kritiska att göra rätt, för att underlätta prioritering. Ta hänsyn till de mindre företagens begränsade administrativa kapacitet.

Skapa en tydlig huvudkanal där uppdaterad och samlad vägledning finns. En strukturerad vägledning per målgrupp och en tydlig markering av vad som är bindande krav respektive stödjande tolkning. Begränsa ändringar i tolkningar och vägledning under pågående rapporteringsperioder. Kommunicera med god framförhållning, skilj på gällande krav och material under utveckling.

”---när man just har förstått hur man ska göra kommer det nytt. Särskilt svårt att förstå hur det ska bli rätt i statistiken när det är mycket oklart. Fick sent veta att enbart direkta utsläpp ska med, inte som hittills de indirekta. Y-koderna hörde jag också om sent, i november 2025”
(Medelstort tillverkande företag)

4.5 Hur skulle företagen vilja utveckla CBAM-reglerna?

I det här avsnittet beskriver vi vad företagen vill utveckla när det gäller CBAM (4.5.1) och vad de ser som viktigast att lösa snabbt (4.5.2). Intervjuade företag ger mer utförliga förslag (4.5.3). Slutligen beskriver vi företagen tänker om utvidgning av CBAM till fossila plaster (4.5.4) och hur de ser på sina leverantörer framöver (4.5.5).

4.5.1 Förenkling, minskade krav och systemintegration önskas

I enkäten kunde respondenterna använda fritextsvar för att beskriva hur de skulle vilja ändra CBAM-reglerna. I Tabell 1 nedan har företagens förslag tematiserats utifrån sin dignitet (hur vanliga de är). Tabellen visar att det är mycket vanligt att företagen vill förenkla och även automatisera rapporteringen, kunna använda standardvärden och gärna ha fasta, förutsägbara avgifter.

Tabell 1. Företagens förslag om att utveckla CBAM tematiserade och rangordnade efter vanlighet

Tema	Vad som föreslås i svaren	Hur vanligt
Förenkla administration och rapportering	Mindre ”krångel”, enklare formulär, portal, mallar och stöd, bättre samordning mellan länder/myndigheter.	Mycket vanligt
Använda tull- och importdata och automatisera	Koppla CBAM till tulldeklarationer (varukod, ursprung, mängd), rapportering direkt vid import och dubbelarbete försvinner.	Mycket vanligt
Använda standardvärden i stället för faktiska värden	Tillåt (oftare eller alltid) standardvärden och minska behovet av primärdata från leverantör.	Mycket vanligt
Ha en fast avgift (tull eller påslag) i stället för certifikathandel	Inför fasta och förutsägbara kostnader per ton, per HS-/CN-kod eller procentuellt påslag vid import (”som tull”) i stället för att köpa certifikat.	Mycket vanligt
Öka förutsägbarheten i kostnader och prisbild	Kostnad och regler måste vara tydliga från start för att kunna budgetera och offerera, inga retroaktiva överraskningar.	Vanligt
Höja trösklar och undanta små volymer, produkter och företag	Höja 50-ton-gränsen (t.ex till 150-250 ton), per produkt, period eller leverantör, göra undantag för små produkter eller mindre företag.	Vanligt
Undvika tröskeffekt och ha avgift bara på delen över gränsen	Om tröskeln passeras ska CBAM inte gälla retroaktivt för hela volymen, utan bara för det som överstiger gränsen.	Mindre vanligt men återkommande
Flytta rapporteringsansvar till leverantör eller till central EU-databas	Leverantörer utanför EU rapporterar i central portal så att importörer kan använda registrerade och verifierade värden. Alternativt att leverantör, inte importör, rapporterar eftersom importören inte kontrollerar data.	Mindre vanligt men återkommande
Ändra omfattning och produktlista (scope) för ökad rättvisa	Förtydliga vilka produkter som ingår eller justera undantag; fokus på primärproduktion; undantag för återexport, små konsumentprodukter, eller länder i Europa utanför EU.	Mindre vanligt (spridda del-förslag)
Harmonisera CBAM med andra regelverk	Koppla CBAM till EPD:er och linjera emissionsfaktorer med GHG-rapportering.	Mindre vanligt
Kortare och mer praktisk rapporteringssykel	Kvartalsvis rapportering och betalning i stället för årsvis (eller tvärtom förenkling till en gång per år.	Enstaka till fåtal svar
Skrota eller pausa CBAM helt	Ta bort systemet eller skjuta på införandet (ibland motiverat med konkurrens-, inflations- eller nyttokritik).	Vanligt (men inte dominerande).

4.5.2 Kostnad och verifiering är två akuta inslag att lösa

Fritextsvar i enkäten visar också vad företagen ser som särskilt akut att åtgärda inom CBAM-reglerna. Tabell 2 visar typiska exempel på det som efterfrågas inom olika teman. Vanligast förekommande är åtgärder kring kostnad och förutsägbarhet och om förenkling av rapportering och administration.

Tabell 2. Företagens uppfattning om inslag i CBAM-arbetet att lösa snabbt

Tema	Vad som efterfrågas i svaren	Förekomst
Kostnad och förutsägbarhet	Tydlig prisbild i förväg, kalkylator för överslagsberäkning, fast pris eller pristrappa, hantering av rörligt pris och prissättning mot kund, bokföring/reservering och tidsförskjutning (betala 2027 för 2026).	Mycket vanligt
Förenkling av rapportering och administration	Enklare portal, enklare formulär, mallar, mindre dubbelrapportering, bättre struktur, steg-för-steg-guider, snabbare att rapportera (prestanda), möjlighet att kopiera data mellan perioder, mindre byråkrati.	Mycket vanligt
Leverantördata (insamling, primärdata och ansvar)	Hur få in korrekta utsläppsvärden/EPD från leverantörer (särskilt utanför EU), krav och kommunikationsmall till leverantörer, vad göra när leverantör inte svarar, tydliggöra vem som bär ansvaret (tillverkare eller importör).	Vanligt
Verifiering, ackreditering och kvalitetssäkring	Hur tredjeparts verifiering ska gå till, brist på ackrediterade kontrollörer, validering av producentrapporter, hur man vet att rapportering är korrekt och granskas, annars kommer faktiska värden inte kunna användas.	Vanligt
Tydligare regler, vägledning och kommunikation	Tydliga instruktioner på enkel svenska, mindre sena ändringar, snabbare handläggning, tydlighet i beräkning av utsläpp och standardvärden, uppdateringar i god tid.	Vanligt
Tröskelvärden, omfattning och varukoder	Osäkerhet kring 50-tonsgården och hur man ska agera under året, förvarning när man närmar sig gränsen, höja tröskelvärdet, undantag för små varor, klarhet i vilka CN/HS-koder och produkter som omfattas (nu och framåt).	Ganska vanligt
Systemstöd och dataintegration	Central EU-databas, bättre koppling till tullstatistik och e-tjänster, indikator om vara omfattas, verktyg för massdata (slippa XML), felmeddelanden som pekar på rätt fält, stabilare och snabbare system, enklare att växla mellan bolag i koncern.	Ganska vanligt
Utformning, legitimitet och påverkan på konkurrenskraft (mer principiella inspel)	Risk för försämrade konkurrenskraft och inflation, ifrågasättande av miljönytta, önskemål om att skrota eller pausa CBAM, linjering med andra system, premiera återvunnet material med lågt CO ₂ -avtryck.	Förekommer

4.5.3 Intervjuade företag ger en palett av förslag inom CBAM

I intervjuerna framkommer att företagen efterfrågar flera typer av förenklingar såsom lägre administrativa krav, möjlighet att använda standardvärden, mer praktisk vägledning, vänta med krav på nedströms produkter, tidigare besked om kostnader, justering av tröskelvärden, stöd i hantering av leverantörsproblematiken med faktiska data och hänsyn tas till exportföretag.

En förenklad och mer proportionerlig administration (mest förekommande budskap). Mindre detaljkrav i rapporteringen, särskilt för små och medelstora företag. Enklare inrapportering i systemet (färre fält, färre specialkoder, färre felmeddelanden). Stabilare regler över tid (färre ändringar). Bättre användaranpassning, systemet upplevs vara byggt för stora koncerner med egna specialistteam.

Mer och längre användning av standardvärden (mycket starkt önskemål). Många företag vill få använda standardvärden även framåt, eller under längre övergångsperioder, särskilt när leverantörer inte kan leverera tillförlitliga data. Motiven är att faktiska värden är svåra eller omöjliga att få fram, särskilt från leverantörer i tredje land. Företagen anser sig sakna kompetens och mandat att validera leverantörers utsläppsdata. Risken upplevs ligga helt på importören, trots att denne saknar kontroll över produktionsdata. Standardvärden bör vara proportionerliga, inte straffande. Faktiska värden ska premieras, men inte krävas i alla situationer. Nuvarande standardvärden ses som höga och slår mot företag som i praktiken har relativt låga utsläpp. Risken är att CBAM driver fel beteenden (till exempel leverantörsbyten baserat på administration, inte klimatnytta).

Mer praktisk vägledning som täcker verkliga situationer (brett önskemål). Företagen efterfrågar mer konkret vägledning, steg-för-steg, gärna per varugrupp. Fler exempel som speglar verkliga affärsmodeller, inte bara ”idealtypiska” fall. Mindre hänvisning till EU-förordningstext och mer hands-on-stöd. Särskilt problematiskt upplevs: Komplexa värdekedjor, interna flöden mellan koncernbolag och sajter och när företaget importerar färdiga eller halvfärdiga produkter snarare än råmaterial, där 3–5 aktörer bidrar till utsläppen, inte en enda producent.

CBAM-krav för nedströms-produkter bör skjutas upp eller så bör man införa förenklade beräkningsmodeller för dessa (brett önskemål). CBAM är konstruerat för primärproduktion men tillämpas på produkter där importören saknar faktisk kontroll över utsläppsdata, därför kan företag som importerar komponenter eller färdiga produkter hamna i ett orimligt samordningsansvar.

Tidigare besked behövs om hur CBAM-certifikat ska prissättas i praktiken och hur kopplingen till ETS ska fungera över tid (brett önskemål). Bättre samordning mellan rapportering och betalningstidpunkt, möjligheten att föra kostnaden vidare till kund. Företag kan inte sätta priser, skriva avtal eller göra investeringar när kostnaden är okänd och betalningen kommer långt efter affären.

Justering av tröskelvärden och differentiering (återkommande, särskilt hos små företag). Många företag ifrågasätter 50-tonsgränsen, som upplevs låg i relation till faktisk affärsverksamhet. Att samma regelverk gäller för företag med helt olika volymer, resurser och affärsmodeller. Önskemål som nämns

är högre tröskelvärde, fler nivåer ("light-CBAM" för mindre importörer) och alternativa kriterier än enbart ton (till exempel värde eller riskprofil). Ett större bolag har förslag om att undanta leverantörer där importen är under 1 ton, vilket skulle göra att administrationen minskade men största delen av utsläppen fångades

"Man har ju försökt förenkla och det uppskattar vi och bra att man har försökt göra den här de minimisen. Men den räcker liksom inte, man har tagit den på systemnivå kanske, men inte hjälpt företagen som har stora mängder importer på många olika ställen som man måste konsolidera. Inte tagit hänsyn till koncernperspektivet alls när det gäller det här regelverket. Det har vi försökt framföra många gånger liksom att det funkar jättebra om du är ett litet företag med en produkt och låt oss säga ett flöde."
(Stort företag som importerar stål från tusentals leverantörer)

En del företag har möjlighet att navigera för att hamna under tröskelvärdet, genom att till exempel dela upp produkter för lägre vikt.

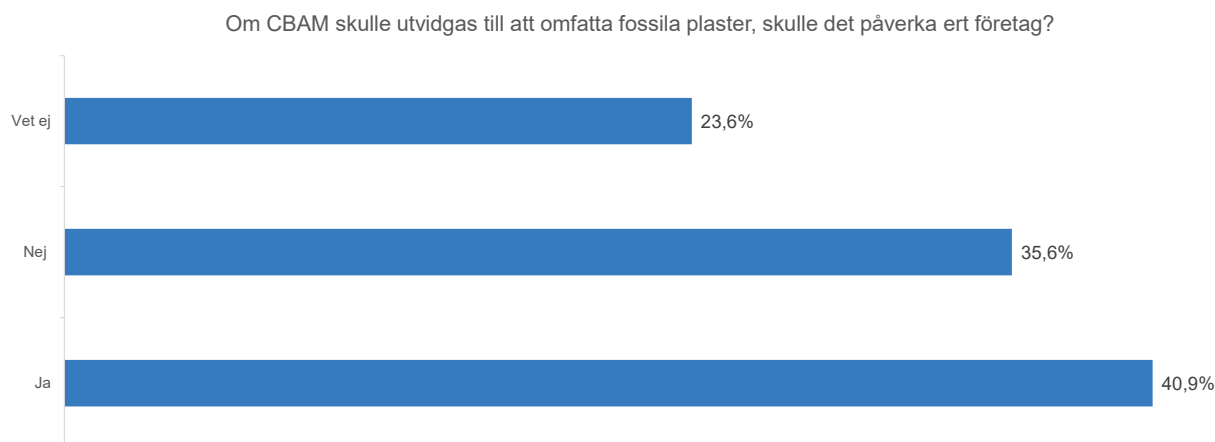
"Vi ligger som det ser ut idag under 50 ton. Det har att göra med att vi har sett över vårt sortiment och kunnat lägga om lite produktion och separerat produkter så vi tar in aluminiumet för sig vilket betyder att vi behöver CBAM för en betydligt mindre mängd och vikt".
(Medelstort handelsföretag inom konsumentprodukter)

Bättre hantering av leverantörsproblematiken utanför EU (brett önskemål). Företagen vill att regelverket bättre ska ta höjd för att leverantörer i tredje land inte vill, kan eller vågar lämna detaljerade data. Små leverantörer saknar ofta system, språkstöd och incitament. Importören får hela ansvaret utan faktisk kontroll. Önskemål finns om en starkare internationell harmonisering och av tydligare EU-krav eller mallar riktade direkt till producenter. Ett EU-gemensamt leverantörsregister där producenters verifierade emissionsdata som kan delas vidare i kedjan, så att samma data inte behöver räknas om eller rapporteras flera gånger. Möjlighet för verifierare att dela information sinsemellan, inte bara via importören. Standardiserade maskinläsbara format (inte Excel via mejl).

Hänsyn till konkurrenskraft och export (tydligt i flera intervjuer). Företag som importerar CBAM-varor till EU, förädlar dem och sedan exporterar utanför EU, upplever att CBAM riskerar att försämra deras globala konkurrenskraft och leder till kostnader som är svåra eller omöjliga att föra vidare till kund. Här efterfrågas tydligare och enklare lösningar för aktiv förädling och mekanismer som bättre tar hänsyn till exportintensiva företag.

4.5.4 Utvidgning av CBAM till fossila plaster

Företagen har fått frågan om hur de påverkas av om CBAM utvidgas till *fossila plaster*, se Figur 8. Enligt de svarande företagen i enkäten, uppger ca 41 % att de skulle påverkas av CBAM skulle utvidgas till att omfatta fossila plaster.

Figur 8. Hur företag skulle påverkas av en utvidgning av CBAM till fossila plaster

Intervjuer visar att företag som importerar plastrelaterade varor beskriver att en utvidgning av CBAM till fossila plaster skulle innebära betydligt större administrativ och affärsmässig påverkan än nuvarande CBAM-omfattning. De ser utmaningar inom praktisk genomförbarhet, kostnadsövertäckning och tillgång till data.

Företagen pekar bland annat på att plast ofta ingår i *sammansatta produkter och handelsvaror*, snarare än som rena råvaror. En CBAM-utvidgning till fossila plaster skulle därför omfatta fler varukoder, fler leverantörer och fler produktflöden, kräva spårning av plastinnehåll i produkter som inte är ”primära” plastvaror och öka rapporteringsbördan kraftigt, särskilt för företag med breda sortiment. De upplever att en utvidgning till fossila plaster ytterligare flyttar CBAM nedströms i värdekedjan, något som riskerar att träffa företag som saknar kontroll över materialval och produktionsprocesser och där gränsdragningen mellan vad som ska omfattas blir mycket svår.

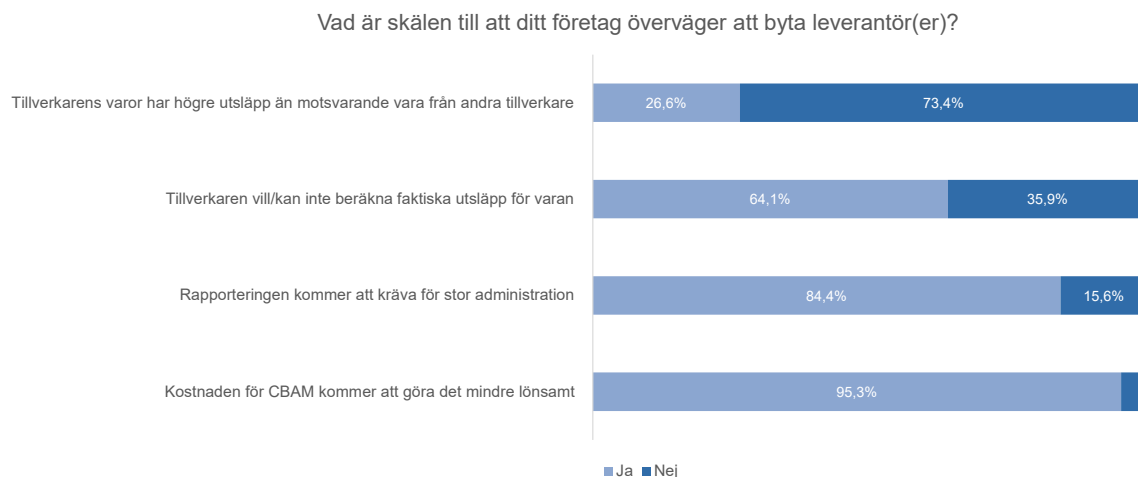
Flera företag beskriver att plastleverantörer – särskilt utanför EU – i dag saknar kapacitet eller incitament att leverera verifierade utsläppsdata. Troligen kan vi då få en utbredd användning av standardvärden som kan ge systematiskt högre CBAM-kostnader oavsett faktisk klimatprestanda och skapa osäkerhet kring korrektheten i rapporteringen. Detta problem likställs med, eller upplevs som större än, motsvarande utmaningar för stål och aluminium.

Företag som både importerar plast och säljer vidare i konkurrensutsatta marknader (ibland utanför EU) lyfter att CBAM-kostnader på plast riskerar att bli svåra eller omöjliga att ta ut i kundled. Marginalerna pressas, särskilt när kunder kan välja leverantörer utanför EU som inte omfattas av motsvarande kostnader. För vissa produkter kan CBAM på plast bli affärskritiskt snarare än marginellt, vilket är tydligt i intervjuer där plast är en central insatsvara i handeln.

Även om företagen beskriver tydliga negativa konsekvenser, uttrycks också konstruktiva önskemål om en lång införandefas om fossila plaster inkluderas, generösa standardvärden eller förenklade regler för små och medelstora företag, tydligare avgränsning av vilka plastprodukter som faktiskt ska omfattas och en samordning med annan EU-lagstiftning (till exempel plastskatter, ekodesign, CSRD)

4.5.5 CBAM och företagens syn på byte av leverantör

Det finns också anledning att följa i vilken mån regelverket leder till *påverkan på leverantörsledet*. I frågan om företaget överväger att byta leverantör anger ca 31 % av företagen att de överväger att byta leverantör(er) på grund av CBAM. I Figur 9 återfinns vad företagen som svarade ja angav för skäl till att de överväger att byta leverantörer.

Figur 9. Skälen till att företagen överväger leverantörsbyte

Det vanligaste skälet, och det som fått flest ja-svar, är att kostnader kopplade till CBAM kommer att göra företaget mindre lönsamt (95 %), följt av att rapporteringen bedöms kräva stor administrativ insats (84 %). Även svårigheter kopplade till att tillverkaren inte kan eller vill beräkna faktiska utsläpp anges av en betydande andel företag (64 %). Däremot är det relativt få som anger höga utsläpp från motsvarande vara från en annan tillverkare som ett skäl till leverantörsbyte (27 %). De som svarat Annat har angett skäl som att de kanske blir påverkade att försöka hitta leverantörer på närmre håll av miljöskäl, medan någon tar upp osäkerheten på kostnadssidan, de höga standardvärdena och risken att förlora kunder när man höjer priset.

Intervjuerna ger en mer utförlig bild. De allra flesta intervjuade företag säger att de i nuläget inte överväger att byta leverantör på grund av CBAM. CBAM upplevs som betungande och kostnadsdrivande, men leder sällan till faktiska leverantörsbyten. Skälen är återkommande och relativt samstämmiga. Det handlar om att det ofta *saknas realistiska alternativ inom EU* – vads gäller teknik, volymer, kvalitet, leveransförmåga och produktutbud (till exempel storlekar, specialkomponenter).

”Vi pratar med leverantörer kontinuerligt för att konkurransutsätta nuvarande leverantör och se om vi kan få bättre priser och inköpskostnader. Och de flesta har ju redan börjat lägga på kostnader motsvarande CBAM. Oavsett vilken typ av leverantör, en svensk eller någon i Polen eller liknande, alla har ju börjat ta ut.”

(Småföretag, tillverkning där stål ingår)

Flera företag lyfter fram att de har långvariga samarbeten, integrerade affärssystem och gemensamma produktionslösningar med sina leverantörer. Att byta leverantör skulle innebära *stora omställningskostnader* som vida överstiger CBAM-effekten.

I stället för att byta leverantör lägger företagen sin energi på att försöka få fram leverantörsdata, använda standardvärden när data saknas och bygga interna rutiner för CBAM. CBAM ses alltså främst som *en administrativ och rapporteringsmässig utmaning*, inte som en drivkraft för strategiska inköpsförändringar.

Flera företag konstaterar att CBAM ökar kostnader, riskerar att minska marginaler och ibland måste ”ätas upp” av företaget. Men *kostnadsökningen i sig är inte tillräcklig för att motivera leverantörbyte*, särskilt när alternativ saknas eller innebär andra risker. Några företag nämner att CBAM *kan* påverka framtida sourcingbeslut och att man på längre sikt kan vilja minska import från tredjeländ. Detta framställs dock som osäkra framtidsscenarioer, starkt beroende av hur CBAM utvecklas, om regelverket stabiliseras och om EU-alternativ blir konkurrenskraftiga.

4.6 Påverkar företagens storlek deras inställning till CBAM?

I det här avsnittet redogör vi för vilken roll företagens storlek ser ut att spela när det gäller inställningen till CBAM. Vi har lyft ut de delar av studien där det finns en skillnad mellan de mindre företagen och de medelstora och stora företagen, med extra fokus på vad som gäller för företag med högst 49 anställda (mikro- och småföretag). Nedan följer vad enkätdata och intervjuer visade av mikro- och småföretags upplevelser.

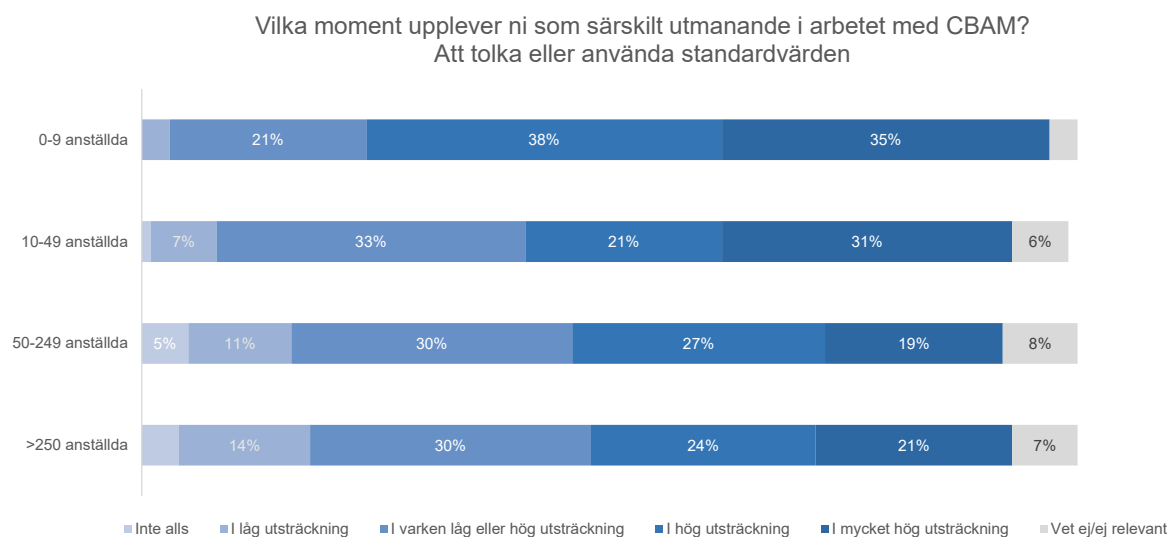
Små företag berörs mer av CBAM och behöver extern hjälp i större utsträckning än större företag

Enkätresultaten indikerar att mikro- och småföretag i högre grad än medelstora och stora företag upplever att CBAM påverkar verksamheten, särskilt efter att de nya reglerna trätt i kraft från 1 januari 2026. Andelen som uppger att företaget berörs i hög eller mycket hög utsträckning av de nya reglerna är högre bland företag med 0–9 anställda (71 %) och 10–49 anställda (66 %) än bland företag med fler än 250 anställda (53 %). Detta mönster återfinns också för övergångsperioden 2023–2025, där de mindre företagen (upp till 49 anställda) ligger på högre nivåer än de största företagen när det gäller att uppleva hög påverkan.

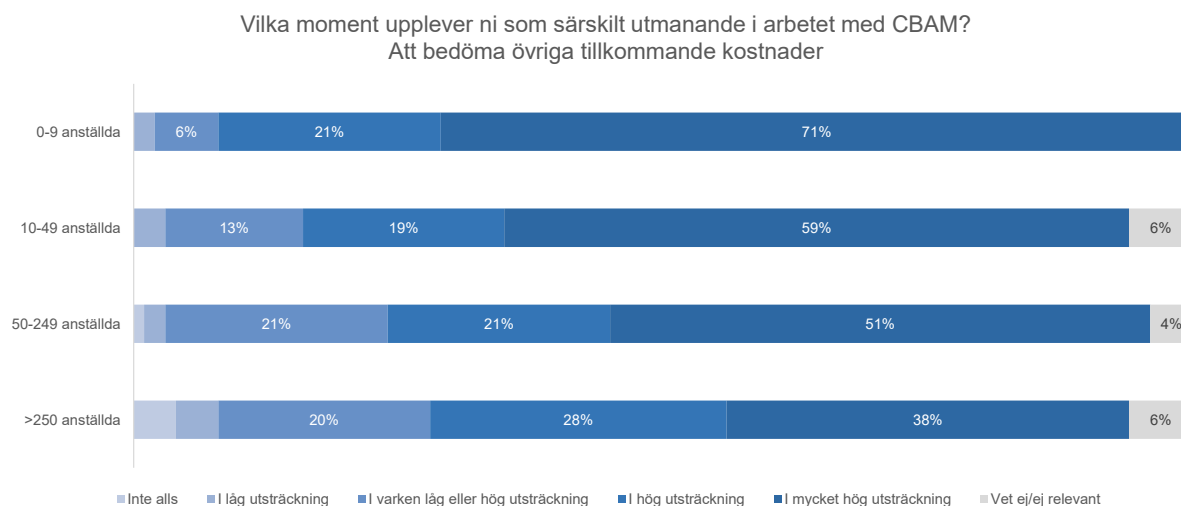
När det gäller förberedelser för att hantera CBAM från 1 januari 2026 framträder en skillnad i hur företag av olika storlek tycks arbeta. Mikroföretag sticker särskilt ut genom att i högre grad uppge att de i hög eller mycket hög utsträckning har anlitat extern kompetens. Bland företag med 0–9 anställda uppger cirka 37 % detta, jämfört med lägre nivåer bland samtliga större storleksklasser. Samtidigt uppger mikroföretag att de i lägre grad byggt upp intern kompetens.

Små företag har fler metodmässiga utmaningar

I delmomenten om upplevda utmaningar framträder tydliga storleksskillnader, där särskilt mikroföretag rapporterar större svårigheter i regel- och metodnära frågor. Den enskilda fråga som tydligast illustrerar detta är *Att tolka eller använda standardvärden* (Figur 10). I denna enkätfråga angav ca 74 % av mikroföretagen att detta är utmanande i hög eller mycket hög utsträckning, jämfört med ca 52 % bland företag med 10–49 anställda och ca 45–46 % bland medelstora och stora företag.

Figur 10. Utmaningen att tolka eller använda standardvärden, fördelat på företagsstorlek

Figur 11. Utmaningen att bedöma tillkommande kostnader, fördelat på företagsstorlek

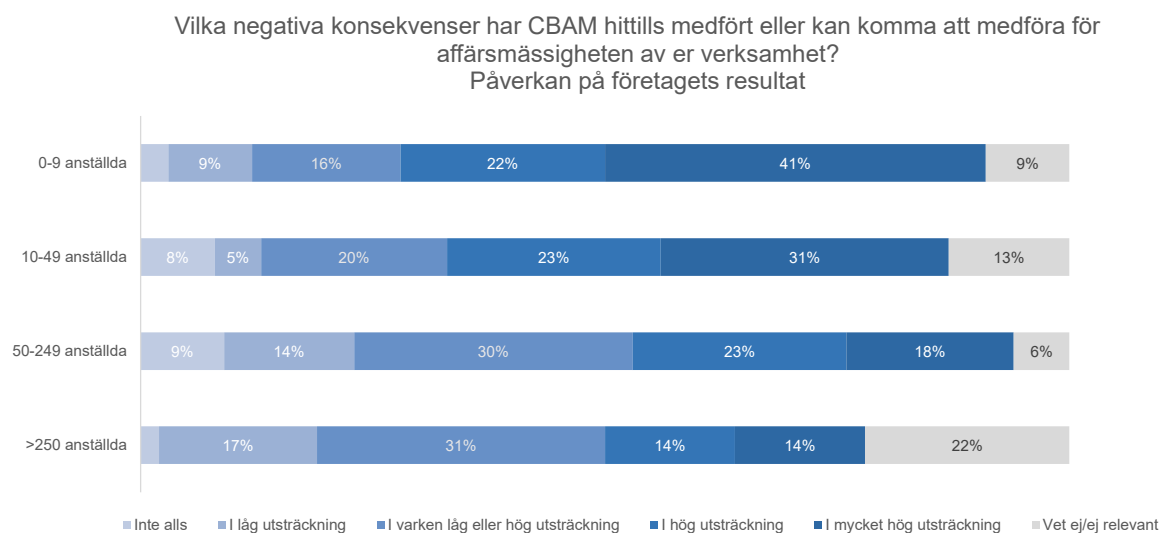
Även frågor kopplade till kostnadsbilden anges vara mer problematiska för de mindre företagen, exempelvis utmaningen att bedöma övriga tillkommande kostnader, där särskilt mikroföretag men även småföretag ligger högre än större företag i andelen som anger att de upplever det som utmanande i hög/mycket hög utsträckning (Figur 11). 92 % respektive 79% av mikro- och småföretagen anser att detta är utmanande i hög eller mycket hög utsträckning, medan antalet som har angett hög eller mycket hög utsträckning är omkring 72 % respektive 66 % bland medelstora och stora företag.

Mikroföretag sticker ut även ut sett till processen att bli godkänd CBAM-deklarant. Bland mikroföretag uppger 58 % att de i hög eller mycket hög utsträckning upplever denna process som särskilt utmanande, medan resterande storleksklasser upplever att det är utmanande i lägre utsträckning.

Enkätresultaten ovan kan förstås som att mindre företag i större utsträckning upplever att CBAM medför tolknings- och resurskrävande moment som är svåra att hantera inom befintlig organisation.

Små företag upplever fler negativa affärskonsekvenser av CBAM

I frågedelen om negativa konsekvenser är skillnaderna mellan mindre och större företag särskilt tydliga. Generellt uppger mikro- och småföretag att de upplever negativa konsekvenser i högre utsträckning. Den fråga där mikro- och småföretag sticker ut mest är *Påverkan på företagets resultat*, se Figur 12 där omkring 63 % av mikroföretag och 54 % av företag med 10–49 anställda anger hög/mycket hög påverkan, jämfört med ca 28 % bland företag med fler än 250 anställda.

Figur 12. Påverkan på företagets resultat av CBAM, fördelat på storleksklasser

Även påverkan på företagets affärsmässiga strategi eller inriktning uppges i högre grad bland mikro- och småföretag (50–56 %) än bland större företag (28–37 %). De mindre företagen uppger även i högre utsträckning ökade kostnader, en ökad administrativ belastning, förseningar i leverantörskedjan samt är i högre utsträckning exponerade för osäkerhet i planering och budgetering.

Även i frågorna om vilka delar av regelverket som är svårast att tolka framträder ett mönster där mikroföretag oftare anger att de möter svårigheter. Vid frågan om användning av standardvärden sticker mikroföretagen särskilt ut, då 65 % uppger att det är svårt eller mycket svårt. Detta medan 33–40 % i de andra storleksklasserna uppger att det är svårt eller mycket svårt

Små företag ser färre tydligt positiva konsekvenser av CBAM

Gällande positiva konsekvenser, bekräftas bilden av att mikro- och småföretag oftare upplever CBAM som mer negativt än större företag. Mikro- och småföretag uppger mer sällan än medelstora och stora företag att CBAM medför positiva effekter i hög eller mycket hög utsträckning.

Störst skillnad är det gällande frågan om förbättrade förutsättningar för hållbarhetsarbete. Exempelvis anger enbart 9 % av mikroföretag anser att det är en positiv konsekvens i hög eller mycket hög utsträckning, medan 44 % av medelstora företag anser att det är en positiv konsekvens i hög eller mycket hög utsträckning.

Större behov av vägledning för små företag

I vägledningsfrågorna framträder det att en absolut majoritet har tagit del av vägledning, oavsett storleksklass. Dock uppger mikro- och småföretag i lägre grad än större företag att Naturvårdsverkets vägledning är tillräcklig, särskilt vad gäller *vägledning på webbsidan*. Andelen som anger att webbsidan varit tillräcklig i hög eller mycket hög grad är lägre i mikro- och småföretag (omkring 41 % sammantaget) än bland medelstora och stora företag (54 % respektive 71 %). Standardvärden är ett område där särskilt mikroföretag uppger att vägledningen kan förbättras.

Sammantaget visar enkätresultaten att företagsstorlek har betydelse för hur CBAM upplevs och hanteras. Mikroföretag framstår genomgående som mest utsatta, med större upplevda tolkningssvårigheter, tydligare affärsmässiga konsekvenser och ett större beroende av extern kompetens och stöd. Småföretag (10–49 anställda) uppvisar ofta ett mellanläge men ligger i flera centrala frågor närmare mikroföretagen än de större företagen, särskilt avseende utmaningar i regel- och datatolkning samt behov av konkret vägledning om kostnader och genomförande.

Stora företag sticker ut i frågor om leverantörsrelationer

Övergripande framstår de största företagen som mer resursstarka och mindre affärsmässigt påverkade av CBAM, men resultaten visar samtidigt att de i vissa specifika frågor möter särskilda utmaningar som inte i samma utsträckning präglar mindre företag.

När det gäller negativ affärsmässig påverkan uppger stora företag genomgående lägre påverkan än mikro- och småföretag. Exempelvis anger en betydligt mindre andel av de största företagen att CBAM haft en hög eller mycket hög påverkan på företagets resultat eller affärsmässiga inriktning, jämfört med företag med färre än 50 anställda.

Samtidigt visar resultaten att stora företag i högre grad än både mikro- och småföretag upplever det som utmanande att upprätthålla god kontakt med tillverkare och få återkoppling om utsläppsdata. I enkätfrågan *Att få kontakt med tillverkaren och återkoppling gällande utsläppsdata* är andelen som anger att detta är utmanande i hög eller mycket hög utsträckning högst bland företag med fler än 250 anställda (66 %), vilket är högre än i samtliga övriga företagsstorleksklasser. Detta avviker från det annars dominerande mönstret där mindre företag oftare lyfter administrativa och tolkningsrelaterade utmaningar.

Ett liknande avvikande mönster framträder i frågor som rör leverantörsstrategi. Andelen företag som uppger att de överväger att byta leverantör på grund av CBAM är högst bland de största företagen. På frågan *Överväger ditt företag att byta leverantör(er) på grund av CBAM?* svarar ca 37 % av företagen med fler än 250 anställda ja, jämfört med lägre andelar i samtliga mindre storleksklasser. Detta indikerar att stora företag i högre grad än mindre företag ser leverantörsbyte som ett möjligt eller relevant svar på CBAM-regelverket.

Sammanfattningsvis visar enkätdata att stora företag i många avseenden är bättre rustade för CBAM än mindre företag, särskilt när det gäller att hantera affärsmässiga konsekvenser och tillgodogöra sig positiva effekter av regelverket. Samtidigt sticker de största företagen ut genom att i högre grad uppleva utmaningar i kontakten med tillverkare samt genom att oftare överväga strategiska förändringar i leverantörsledet. Dessa resultat nyanserar bilden av företagsstorlekens betydelse och visar att CBAM ger upphov till olika typer av utmaningar och anpassningsstrategier beroende på företagets struktur och resurser.

I intervjuerna bekräftar de små företagen sina utmaningar

Företagen i olika storleksklasser beskriver utmaningarna med CBAM på lite olika sätt. Små företag betonar oproportionerlig administration, begränsad möjlighet att absorbera kostnader och svårighet att investera i systemstöd. Medelstora företag beskriver CBAM som mer hanterbart organisatoriskt, men affärsmässigt problematiskt genom marginalpress, kalkylrisk och leverantörsstrategiska låsningar. Stora företag har i högre grad resurser att hantera rapportering, men lyfter i stället de strategiska effekterna på global konkurrenskraft, komplexa värdekedjor och behovet av konkurrensneutralitet.

Sammantaget beskrivs CBAM av små- och mikroföretag med upp till 49 som administrativt tungt, affärsmässigt osäkert och särskilt betungande just för mindre företag. Nästan all negativ påverkan verkar de mindre företagen uppleva mer av. Den mest genomgående utmaningen gäller möjligheten att få fram faktiska utsläppsdata från leverantörer utanför EU. Det verkar extra svårt för de allra minsta företagen att få fram data från leverantörer som själva saknar kunskap och systemstöd för att ta fram den information som krävs. När företagen måste använda standardvärden upplevs det också som mer utmanande för de små företagen som har svårare att absorbera den högre kostnaden.

Vad gäller vägledning verkar små företag ha större behov av hjälp än de stora att tolka och använda regelverket. När ansvaret i stor utsträckning läggs på importören att tolka omfattande EU-förordningar, avgöra vad som omfattas av CBAM och korrekt klassificera varor enligt tullkoder

kräver det betydande tid och juridisk-teknisk förståelse, något som många mindre företag saknar resurser för. De stora företagen verkar i högre grad skaffa sig intern kompetens.

Den administrativa bördan är också betydande. Rapporteringen är tidskrävande, ofta manuell och upplevs som ineffektiv, då samma uppgifter behöver fyllas i upprepade gånger och systemstödet för återanvändning av leverantörsdata är begränsat.

Osäkerheten kring framtida kostnader för CBAM verkar vara extra krävande för de små företagen. De upplever svårigheter att sätta priser, skriva offerter och långsiktiga avtal, särskilt i upphandlingar och fleråriga kontrakt. De kan inte fullt ut föra över CBAM-kostnaden till kund, särskilt i redan ingångna avtal, vilket skapar en ekonomisk risk för företagen som mindre verksamheter har svårare att bära. De är också obenägna att byta leverantörer som de investerat i och som fungerar. Större företag ser regelbundet över sina leveranskedjor.

Slutligen framhåller de mindre företagen att marknaden som helhet ännu inte är mogen för CBAM. Leverantörskedjorna, särskilt utanför EU, är i många fall inte anpassade till de krav som ställs, och företagen upplever att ansvaret för bristande datatillgång i praktiken överförs till importörerna. De mindre företagen har svårt att nämna några positiva konsekvenser av CBAM.

5. Slutsatser om företagen och CBAM

5.1 Så påverkas företagen av CBAM

Företagen betraktar CBAM som ett permanent och långsiktigt regelverk som de måste anpassa sig till, även om reglerna upplevs som delvis ofärdiga och föränderliga. Fokus har förskjutits från att hantera övergångsperioden till att försöka integrera CBAM i ordinarie verksamhet. De vill säkerställa att rapporteringen blir korrekt och accepteras av myndigheterna, snarare än att optimera utsläppsdata eller minimera CBAM-kostnader. Många företag bedömer att faktiska utsläppsuppgifter från leverantörer är svåra eller omöjliga att få fram och att de saknar egen kompetens att validera dessa. Därför räknar flera med fortsatt användning av standardvärden, även om detta kan innebära högre kostnader.

Företagen ser inte att CBAM förändrar deras inköpsstrukturer på kort eller medellång sikt. Leverantörsberoendet utanför EU kvarstår, ofta på grund av specialiserade produkter, begränsad tillgång inom EU eller etablerade globala värdekedjor. CBAM hanteras därför främst som ett ytterligare administrativt krav snarare än ett styrmedel för att ställa om leverantörsbasen.

Många företag förväntar sig ökade kostnader till följd av CBAM, särskilt när standardvärden används. Samtidigt upplever de stora svårigheter att föra över dessa kostnader till kund, inte minst på internationellt konkurrensutsatta marknader. För exportinriktade företag framstår CBAM därför som ett konkurrenskraftsproblem och inte enbart ett klimatpolitiskt verktyg.

Företagen professionaliserar successivt sitt arbete med CBAM genom tydligare ansvar, bättre rutiner och i vissa fall extern rådgivning. För mindre företag som saknar specialistkompetens är det ett krävande arbete som pågår inom redan belastade roller inom inköp, tull, ekonomi eller hållbarhet.

Slutligen är förväntningarna på omfattande regelförenklingar låga, men behovet av stabila och förutsägbara regler är stort. Framåt präglas företagens strategi främst av anpassning till givna förutsättningar, snarare än aktiv påverkan på regelverket.

5.2 Företagens största utmaningar med CBAM

Företagen har i grunden förståelse för syftet med CBAM, men genomförandet upplevs som administrativt tungt, komplext och i delar svåradaptat till företagens faktiska värdekedjor. Konsekvenserna slår särskilt hårt mot små och medelstora företag.

En återkommande utmaning är att få fram faktiska utsläppsdata från leverantörer utanför EU. Många leverantörer saknar system, kunskap eller incitament att leverera den information som krävs, medan andra hänvisar till affärshemligheter. Företagen tvingas därför ofta använda standardvärden. Dessa upplevs som höga och riskerar att leda till ökade kostnader och försämrade konkurrenskraft.

En annan tydlig utmaning är den administrativa bördan. CBAM-rapporteringen beskrivs som tidskrävande och resursintensiv, särskilt för mindre företag där ansvaret ofta hamnar på personer utan tidigare erfarenhet av avancerad myndighetsrapportering. Många upplever att regelverket i praktiken är utformat för större industriföretag med egna specialistfunktioner.

Företagen vill se flera typer av förenklingar såsom lägre administrativa krav, möjlighet att använda standardvärden, mer praktisk vägledning, vänta med krav på nedströms produkter, tidigare besked om kostnader, justering av tröskelvärden, stöd i hantering av leverantörsproblematiken med faktiska data och att hänsyn tas till exportföretag.

När det gäller vägledningen pekar företagen på att den har kunnat vara otydlig och föränderlig. Regelverket och rapporteringskraven upplevdes vara svåra att tolka, särskilt under övergångsperioden, och förändringar över tid har skapat osäkerhet. Tekniska problem i rapporteringssystemen, oklara felmeddelanden och behov av omfattande kontakt med myndigheter förstärker denna bild. Vägledningen kan gärna bli mer praktisk i form av steg-för steg-instruktioner och realistiska exempel.

Slutligen uttrycker många företag osäkerhet inför framtiden, både vad gäller kommande kostnader och hur CBAM kommer att utvecklas. Denna osäkerhet försvårar långsiktig planering och påverkar investerings- och affärsbeslut.

5.3 Särskild påverkan på de små företagen

Små företag med 0-49 anställda upplever att CBAM berör dem i högre utsträckning än vad större företag anger. De har i större utsträckning behövt ta in extern hjälp och upplever fler metodmässiga utmaningar, som att räkna med standardvärden eller bedöma kostnader. De upplever även processen att bli godkänd CBAM-deklarant som mer krävande. De ser större utmaningar och fler negativa affärsmässiga konsekvenser med CBAM än de större företagen. De ser också färre positiva konsekvenser med CBAM. De behöver mer vägledning och mer administrativt stöd än större företag.

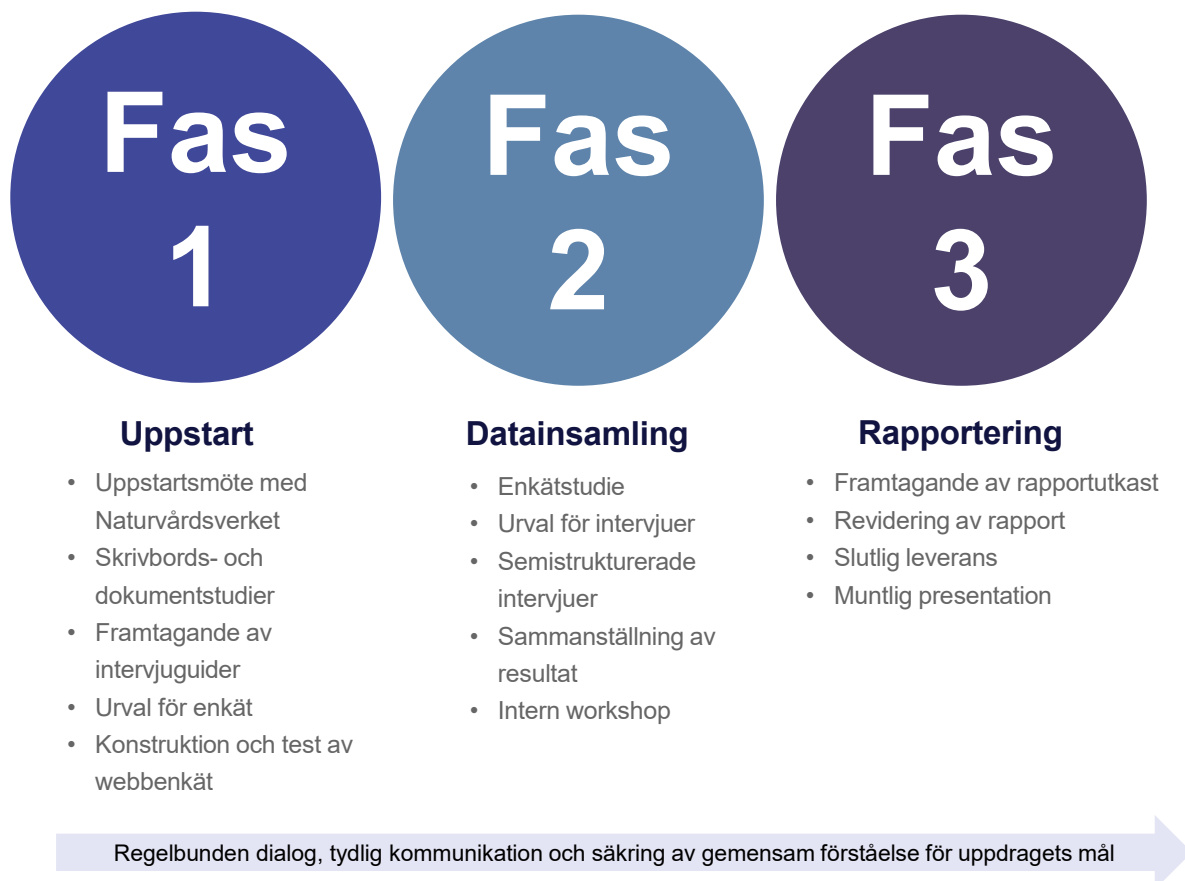
I intervjuer anger de mindre företagen ofta att de saknar dedikerad kompetens för regelefterlevnad och tullfrågor och har svårt att ha tid att sätta sig in i lagtext och rapportering. Ansvaret hamnar ofta på inköpare eller andra roller vid sidan av ordinarie arbete. CBAM-rapporteringen blir tidskrävande då ansvariga ofta saknar tidigare erfarenhet av avancerad myndighetsrapportering. Små företag har också begränsad möjlighet att absorbera kostnader och har svårare att investera i systemstöd. Flera efterfrågar därför förenklade lösningar även långsiktigt, särskilt för små aktörer. Små företag ser ofta risker kopplade till ökade kostnader, inflation och försämrade konkurrens.

Det finns önskemål om att ta fram särskilda vägledningar eller avsnitt riktade till små och medelstora företag. Många mindre företag upplever att vägledningen i praktiken är utformad för stora organisationer med omfattande interna resurser. Där bör man tydliggöra vilka moment som är mest kritiska att göra rätt, för att underlätta prioritering och ta hänsyn till de mindre företagens begränsade administrativa kapacitet.

Bilaga 1: Metod

Figur 13 nedan beskriver övergripande de tre faserna i uppdraget och vad som gjorts i respektive fas.

Figur 13. Uppdragets tre faser

Fas 1: Upstart

Syftet med den första fasen av genomförandet var att förbereda datainsamlingen som låg till grund för rapporten. Fasen inleddes med ett digitalt möte med representanter för Naturvårdsverket. Under mötet diskuterade vi vårt förslag till genomförande, säkerställde en gemensam förståelse för uppdragets mål och planerade avstämningsmöten under projektets gång. Därefter fördjupade vi oss i befintlig vägledning om CBAM och motsvarande stöd och information. Vi tog fram förslag på frågor till enkät och intervjuer, satte urval tillsammans med Naturvårdsverket samt konstruerade och testade webbenkäten.

Tabell 3. Analysram

Analysram	Operativa frågor	Datainsamlingsmetod
<p>1. Förstå CBAM och konsekvenserna på svenska importörer av CBAM-varor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - På vilket sätt berörs företaget av CBAM-mekanismen? (upplevda hinder och effekter, konsekvenser för företaget)? - Vilken/vilka typer av vägledning och/eller stöd och information finns det behov av (i vilket format, av vilka myndigheter)? - Vilka specifika frågor eller områden behövs det särskild vägledning inom? 	<ul style="list-style-type: none"> - Enkät till 562 svenska importörer av CBAM-varor - Intervjuer med minst 20 svenska industriföretag varav minst 5 mikro- och SME-företag - Skrivbords- och dokumentstudier (bl a nuvarande vägledning) - Intern workshop med expert
<p>2. Identifiera de största utmaningarna för svenska importörer av CBAM-varor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vilken prioritering kan man göra mellan utmaningarna för CBAM-importörer (vad är viktigast att åtgärda till när)? - Finns det några av dessa som en utvecklad vägledning kan avhjälpa? - Finns det vägledning som stödjer samordning mellan myndigheter? <p><i>Eventuella delfrågor bestäms i samråd med Naturvårdsverket</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Intervjuer med minst 20 svenska industriföretag - Skrivbords- och dokumentstudier (bl a rapporter om utmaningar) - Intern workshop med expert
<p>3. Skapa en större förståelse för hur mikro- och SME-företag som importerar CBAM-varor påverkas av mekanismen och vilka som är särskilda utmaningar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vilka är de särskilda utmaningarna för mindre företag som är CBAM-importörer? - Finns det några av dessa som en utvecklad vägledning kan avhjälpa? - Finns det vägledning som stödjer samordning mellan myndigheter? <p><i>Eventuella delfrågor bestäms i samråd med Naturvårdsverket</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Intervjuer med minst 5 industriföretag klassade som mikro- och SME-företag - Skrivbords- och dokumentstudier (bl a rapporter om utmaningar för mindre företag) - Intern workshop med expert

Fas 2: Datainsamling

Datainsamlingen genomfördes genom enkäten, semistrukturerade intervjuer, en intern workshop samt skrivbords- och dokumentstudier.

Enkät till svenska importörer

Uppfattningen om CBAM kartlades genom enkät till samtliga 562 företag i CBAM-registret. Oxford Research använde verktyget SurveyXact. Svansfrekvensen bestämdes och bortfallet jämfördes med storleksfördelningen i hela registret.

Enkätinstrumentet utformades i nära dialog med Naturvårdsverket och vår expert, där frågor, svarsalternativ och frågelogik anpassades till målgrupp och syfte. För att säkerställa en hög svarsfrekvens valde Naturvårdsverket att stå som avsändare för enkäten och bifogade ett missiv där vikten av att besvara enkäten beskrevs. Detta val, jämfört med att Oxford Research skulle använda verktygets utskicksfunktion, fick några praktiska konsekvenser:

- Bakgrundsinformation om företagen kunde inte koda i förväg utan enkäten fick innehålla några enkla frågor i enkäten om företagets storlek, importerade varugrupper, företagets verksamhet och företagsålder.
- Att svar inte kunde kopplas till en viss respondent garanterade anonymitet men gjorde att påminnelser behövde gå till alla respondenter, även de som redan svarat.

Enkäten testades före utskick med ett företag i Naturvårdsverkets fokusgrupp för CBAM. Tillsammans med synpunkter från denna grupp och från Naturvårdsverket kunde beslut fattas om slutversionen av enkäten.

Enkätstudien genomfördes därefter som ett utskick från Naturvårdsverket den 10 mars av en länk till enkätverktyget SurveyXact, till 562 respondenter som finns i det så kallade CBAM-registret hos Naturvårdsverket. Senaste svarsdatum för enkäten var den 27 mars 2026. Svaren på enkäten kom till Oxford Research. Naturvårdsverket genomförde två påminnelser, 18 mars och 24 mars. SurveyXact användes både som insamlingsplattform och som ett första analyssteg, och därefter exporterades data till Excel för fördjupad bearbetning och statistiska nedbrytningar.

Enkäten besvarades av 208 respondenter och ytterligare 66 har besvarat en andel av frågorna, vilket innebär att det sammantaget finns 208-272 svar, dvs en svarsfrekvens på 37-48 %. 30 % av de företag som har besvarat enkäten är stora företag, 25 % är medelstora företag, 28 % är småföretag och 18 % ligger i gruppen mikroföretag. I hela registret är fördelningen enligt Naturvårdsverket 31 % stora, 29 % medelstora, 29 % små och 10 % mikroföretag. Det innebär att bortfallet bör vara likartat som de som svarat vad gäller storlek, förutom att en något större andel mikroföretag ser ut att ha besvarat enkäten.

Eftersom Naturvårdsverket var avsändare av enkäten kunde Oxford Research inte hantera eventuella dubletter i materialet. Adresserna i CBAM-registret bedöms vara aktuella och vi ser inte att de i sig ledde till bortfall.

För enkätfrågor, se bilaga 2. Flera av enkätfrågorna mätte åsikter och attityder om CBAM med en femgradig Likert-skala. Inom vissa frågor fanns det följdfrågor med möjlighet till fritextsvar.

Semistrukturerade intervjuer med svenska industriföretag

Minst 20 industriföretag som träffas av CBAM skulle intervjuas med syfte att förstå mer om hur företagen upplever hinder och effekter av mekanismen och vilken typ av vägledning som skulle kunna bidra till att mekanismen fungerar som tänkt. Minst fem skulle vara i gruppen mikroföretag, små företag och medelstora företag.

Inbjudan sändes till 51 företag utvalda av Naturvårdsverket vilket resulterade i 21 bokade och genomförda intervjuer, varav 7 var klassade som små- och mikroföretag, 7 som medelstora företag och 7 som stora företag. Av de övriga 30 kontaktade företagen var det fem som angav skäl till att de inte ställde upp, vilket innefattade att de hade tidsbrist, hade minimal import ännu, använde konsult så att de inte själva var insatt, redan hade lagt mycket tid på att förstå regelverket eller hade fyllt i enkät och det fick räcka.

Intervjuerna genomfördes digitalt och vi avsatte 45 minuter per intervju. Intervjuerna genomfördes i semistrukturerad form, där samma förutbestämda frågor ställdes till flera respondenter, men med utrymme för följdfrågor och för respondenterna att utveckla sina svar. På så sätt fick vi tillgång till information som både var jämförbar och nyanserad.

För intervjufrågor, se Bilaga 3.

Intern workshop

Som ett första steg i sammanställningen av insamlade data och för att börja besvara de tre huvudfrågorna genomförde vi en intern workshop tillsammans med vår expert. Syftet var att ta tillvara expertens erfarenheter och kunskap för att tolka företagets utsagor om regelverket och vägledningen.

Fas 3: Analys och rapportering

I den tredje och avslutande fasen av uppdraget sammanställde och avrapporterade vi det material som samlats in under den andra fasen. Innan dess hade vi ett internt sammanställningsmöte där vi gemensamt bearbetade och syntetiserade det insamlade materialet med analysramen (Tabell 1) som utgångspunkt för att besvara de tre centrala frågeställningarna.

Kvalitetssäkring

Den forskare som deltagit som vår expert på analyser med CBAM har, utöver att delta med expertstöd i uppdragets tre faser, granskat och kvalitetssäkrat leveranserna.

Bilaga 2: Enkätfrågor

- Hur många anställda är ni i företaget? (0–9, 10–49, 50–249, 250+)
 - Varugrupper som mitt företag importerar CBAM-varor inom (järn och stål, cement, elektricitet, gödselmedel, aluminium, vätgas)
 - Sektor som mitt företag är verksamt inom (flera att välja mellan)
 - Antal år som mitt företag varit verksamt (0-1, 2-4, 5-10, 10+)
1. Tröskelvärdet för vilka som omfattas av CBAM ändrades den 1 januari 2026 efter en övergångsperiod under 2023-2025. Vad gäller för ert företag? (2023–2025, från 2026, under båda tidsperioderna, vet ej).
 2. I vilken grad berördes/berörs företaget av CBAM? (inte alls till i mycket hög utsträckning, vet ej)
 3. Har ditt företag anlitat ett tullombud (direkt eller indirekt, fritextsvar om varför).
 4. Har ni ansökt om att bli godkänd CBAM-deklarant (ja/nej)
 5. Om ditt företag berörs av de nya reglerna, vilka förberedelser har ni gjort för att hantera CBAM från 1 januari 2026? (välj alla som passar, ange i vilken utsträckning)
 6. Vilka moment upplever företaget som särskilt utmanande i arbetet med CBAM (välj alla som passar, ange i vilken utsträckning)
 7. Vilka delar av regelverket är svårast att tolka och använda (välj alla som passar, ange i vilken utsträckning)
 8. Vilka negativa konsekvenser har CBAM hittills medfört eller kan komma att medföra för affärsmässigheten av er verksamhet? (välj alla som passar, ange i vilken utsträckning)
 9. Vilka positiva konsekvenser på företaget har CBAM medfört eller kan medföra (välj alla som passar, ange i vilken utsträckning)
 10. Har du tagit del av någon vägledning om CBAM? Under övergångsperioden/med de nya reglerna?
 11. I vilken grad har vägledningen varit tillräcklig för er (i mycket liten grad till i mycket hög grad)
 12. Om liten eller mycket liten grad – beskriv hur på vilka områden den nuvarande vägledningen skulle behöva utvecklas/vad har varit svårt? Fritextsvar
 13. På vilka områden tycker du att vägledningen kan förbättras - vad behövs det mer information om? (Välj alla som passar, ange i vilken utsträckning)
 14. Har företaget noterat skillnader i vägledning mellan Naturvårdsverket och Tullverket? (Om ja, på vilket sätt, fritextsvar)
 15. Om du fick ändra CBAM-reglerna, vad skulle du lägga till eller ta bort? (Fritextsvar)
 16. Prioritera max tre utmaningar med CBAM-rapporteringen som behöver lösas snabbt? (Fritextsvar)
 17. Om CBAM utvidgas till fossil plast, skulle det påverka ert företag? (ja/nej)
 18. Överväger ditt företag att byta leverantör(er) p g a CBAM? (ja/nej)
 19. Om ja, vad är skälen till det? Välj alla som passar, ja/nej

Bilaga 3: Intervjufrågor

1. Hur många anställda är ni i företaget? Vilka CBAM-varor importerar ni? Berätta kort om er verksamhet? Hur länge har företaget varit verksamt?
2. Vilken erfarenhet har du/företaget av CBAM och rapportering?
3. Har ni varit aktiva med rapportering under övergångsfasen? Ska ni rapportera nu?
4. Ungefär hur mycket importerad volym av CBAM-varor har ni rapporterat per kvartal sedan ni började skicka in kvartalsrapporter?
5. Har ni klarat rapporteringen själva eller anlitat ett tullombud?
6. Har ni ansökt om att bli godkänd CBAM-deklarant?
7. Om ditt företag berörs av de nya reglerna, vilka förberedelser har ni gjort för att hantera CBAM från 1 januari 2026?
8. Hur upplever ni förändringarna i CBAM-regelverket från övergångsperiod till definitiv period? Hur tydliga upplever ni att förändringarna har varit? Hur har ni kunnat tolka och förstå vad som faktiskt har ändrats i regelverket? Har ni behövt hjälp med detta?
9. Vilka delar av regelverket upplever ni som svårast att tolka eller använda i ert arbete med CBAM?
10. Vilka moment upplever ni som särskilt utmanande i arbetet?
11. Vilka negativa konsekvenser har CBAM hittills medfört eller kan komma att medföra för affärsmässigheten av er verksamhet?
12. Vilka positiva konsekvenser på företaget har CBAM medfört eller kan medföra? På vilket sätt?
13. Vilken typ av vägledning/information har du tagit del av vid arbetet med CBAM? I vilket sammanhang och varifrån sökte du/ni vägledning/information? Hur fungerade den? Har ni fått några otydliga eller motstridiga besked?
14. I vilken grad har vägledningen varit tillräcklig för er? Å vilka områden tycker du att vägledningen kan förbättras – vad behövs det mer information om?
15. Om du fick ändra reglerna, vad skulle du lägga till eller ta bort?
16. Tre utmaningar med CBAM att lösa snabbt?
17. Om CBAM utvidgas till fossil plast, vilken påverkan skulle det ha på företaget?
18. Överväger företaget att byta leverantör på CBAM? Om ja, varför?